
KAAVASELOSTUS

20602844

SODANKYLÄN KUNTA
KIRKONKYLÄN OSAYLEISKAAVAN MUUTOS

LUONNOS

2021-02-05

Sweco Infra & Rail Oy

Kansikuva: Tilanne kesällä 2020 suunnitella olevan siltayhteyden kohdalla Kitisen itärannalla.

Käsittelyvaiheet

Kaavatyön käynnistäminen, kunnanhallitus	29.1.2019 § 36
Vireilletulosta ilmoitettu	17.8.2020
Osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) nähtävilläolo	24.8.2020-
1. Viranomaisneuvottelu	29.10.2020
Valmisteluvaiheen kuuleminen, luonnos nähtävillä	xx.xx.2021
Ehdotus nähtävillä	xx.xx.2021
Hyväksytty kunnanhallituksessa	xx.xx.2021
Hyväksytty kunnanvaltuustossa	xx.xx.2021

Kaavakartta

Kaavaluonnokset ve1 ja ve2 1:10 000 ja kaavamerkinnot	5.2.2021
---	----------

Liitteet

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, päivitetty maakuntakaavoituksen tilanteella	25.1.2021
Valtatien 5 ja Sakatin yhdystien aluevarausuunnitelma	5.2.2021
Luontoselvitys	7.10.2020
Muinaisjäännösinventointi	18.10.2020
Ote Kelujärvi-Rajala osayleiskaavan emätilaselvityksestä	

Muut asiakirjat

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT)
Voimassa oleva Pohjois-Lapin maakuntakaava
Vireillä olevien maakuntakaavojen aineistot: Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040,
Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaava
Voimassa olevat yleiskaavat: Kirkonkylän osayleiskaava ja Kelujärvi-Rajala osayleiskaava
Vireillä olevan Sakatin kaivoshankkeen osayleiskaavan aineistot
Sakatin kaivoshankkeen YVA:n aineistot (YVA-selostus, liikenne- ja meluselvitykset)
Voimassa olevat asemakaavat

Sisältö

1	Johdanto	1
1.1	Suunnittelualue	1
2	Lähtökohdat	2
2.1	Yleistä kaavahankkeen lähtökohdista	2
2.2	Suunnittelutilanne	3
2.2.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	3
2.2.2	Maakuntakaavat	4
2.2.3	Yleiskaavat	9
2.2.4	Asemakaava	12
2.2.5	Rakennusjärjestys	14
2.2.6	Pohjakartta	14
3	Perusselvitykset	15
3.1	Selvitystarpeiden rajaus	15
3.2	Luonnonympäristö	15
3.2.1	Maaperä ja maa-ainesten otto	17
3.2.2	Pilaantuneet maa-alueet ja maaperän pilaantumisriskit	17
3.2.3	Vesistöt ja pohjavedet	17
3.3	Maisema	18
3.3.1	Maiseman yleiskuvaus	21
3.3.2	Arvokkaat maisema-alueet	23
3.4	Rakennettu ympäristö ja kulttuuriympäristö	24
3.4.1	Muinaismuistot	24
3.4.2	Rakennettu kulttuuriympäristö	26
3.5	Liikenneverkko	28
3.6	Yhdyskuntatekniikka	28
3.7	Väestö ja elinkeinot	29
3.8	Asuinalueet ja loma-asuminen	29
3.9	Virkistys	29
3.10	Palvelut	31
3.11	Maanomistus	31
4	Tavoitteet	32
4.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	32
4.2	Maakuntakaavasta johdetut tavoitteet	33
4.3	Mitoitustavoitteet	33
4.4	Osallistuminen	33
5	Yleiskaava	35
5.1	Kaava-alueen rajaus	35
5.2	Yleiskaavan kuvaus	36
5.2.1	Maankäyttövaihtoehdot	36
5.2.2	Kokonaisrakenne ja -mitoitus	38

5.3	Kuvaus alueittain, kaavamerkinnot ja -määräykset	41
5.3.1	Liikenne	43
5.3.2	Muut alueet	43
5.3.3	Muut erityiskohteet	45
5.3.4	Yleismääräykset	46
5.4	Vertailevat tarkastelut	48
5.4.1	Muutos nykytilanteeseen	48
5.4.2	Valtakunnalliset ja seudulliset intressit	48
5.4.3	Vaihtoehtojen vertailu	49
6	Yleiskaavan vaikutukset	51
6.1	Ympäristövaikutukset	51
6.1.1	Vaikutukset liikenteeseen	51
6.1.2	Vaikutukset kyläkuvaan, maisemaan ja rakennettuun ympäristöön	51
6.1.3	Vaikutukset luontoon, maa- ja kallioperään, veteen ja ilmastoon	52
6.2	Sosiaaliset vaikutukset	53
6.2.1	Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	53
6.2.2	Vaikutukset maa- ja metsätalouteen, yritystoimintaan ja palveluihin	54
6.3	Taloudelliset vaikutukset	54
6.4	Ympäristön häiriötekijät	54
7	Yleiskaavan toteuttaminen	55
7.1	Detaljikaavoitus, muu suunnittelu ja toteuttamistoimenpiteet	55
8	Suunnittelun vaiheet	56

1 Johdanto

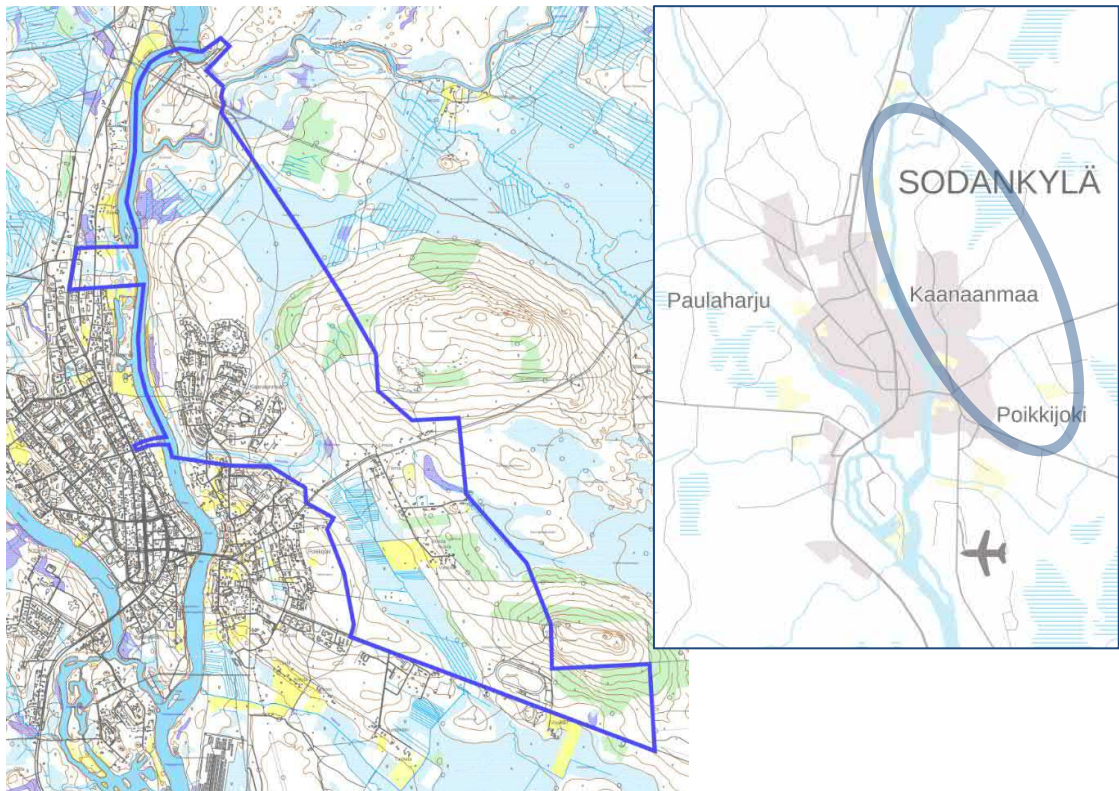
Sodankylän kirkonkylään laaditaan oikeusvaikutteinen osayleiskaavan muutos. Kirkonkylän osayleiskaavan muutos koskee osittain myös Kelujärvi-Rajala osayleiskaavaa.

Osayleiskaavan muutosalue sijoittuu pääasiassa taajamaan ja sen Kitisen itäpuoliselle alueelle. Osayleiskaavassa on tarkoitus ratkaista valtatie 5 uusi keskustataajaman kiertävä tielinjaus sekä suunnitellun Sakatin kaivoksen yhdystien sijainti sekä sovittaa liikenneyhteyksiin mm. asuin- ja työpaikka-alueet, viheryhteydet ja muu liikenneverkko.

Kaavoituksen yhteydessä laaditaan valtatie 5 ja kaivoksen yhdystien aluevaraus suunnitelma, joissa määritetään teiden vaikutukset ja sijainti riittävässä määrin. Sakatin kaivoshankkeen osayleiskaavan laatiminen, Sakatin kaivoshankkeen YVA ja Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan laatiminen ovat samanaikaisesti vireillä.

1.1 Suunnittelualue

Suunnittelualue kattaa kirkonkylän itäpuolisen alueen valtatieltä 5 (Kemijärventie) pohjoiseen Kelukosken voimalaitokselle saakka rajautuen Kitisen jokeen ja osittain sen yli valtatiehen 4 (Ivalontie). Alue sisältää Kaanaanmaan asutun alueen, Savukoskentien läheisen asutuksen (Mantovaara) sekä alueet nykyisen valtatiehen 5 pohjoispuolella raviradalle ja hieman sen itäpuolelle.

Suunnittelualueen alustava rajaus ja likimääräinen sijainti

2 Lähtökohdat

2.1 Yleistä kaavahankkeen lähtökohdista

Osayleiskaavan muutos koskee valtatie 5 uuden linjauksen sekä Sakatin kaivokselle johtavan yhdystien alueita vaikutusalueineen. Osayleiskaavassa ratkaistaan tieyhteyksien sijainnit sekä sovitetaan asumisen ja teollisuus- ja varastoalueiden aluevaraukset sekä reitistöt uusiin tieyhteyksiin. Myös Sakatin kaivoshankkeen osayleiskaavan laatiminen on samanaikaisesti vireillä tämän suunnittelualueen pohjoispuoliselle alueelle.

Kaavoituksen rinnalla laaditaan valtatie 5 ja Sakatin yhdystien aluevaraussuunnitelma, jossa määritetään teiden vaikutukset ja sijainti riittävässä määrin. Aluevaraussuunnitelma käsitellään kaavoituksen yhteydessä ja liitetään kaava-aineiston liitteeksi, jolloin erillistä liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain mukaista yleissuunnitelmaa ei tarvitse tehdä. Tieyhteyden toteuttaminen tehdään osayleiskaavaan liittyvän aluevaraussuunnitelman pohjalta laadittavan tiesuunnitelman kautta.

Osayleiskaavan muutos koskee pääasiassa kirkonkylän osayleiskaavaa, mutta suunnittelualueen pohjoisosassa myös voimassa olevaa Kelujärvi-Rajala osayleiskaavaa.

2.2 Suunnittelutilanne

2.2.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaan tavoitteet on otettava huomioon ja niiden toteuttamista edistettävä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Lisäksi yleiskaavaa laadittaessa on huomioitava Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n mukaiset yleiskaavan sisältövaatimukset.

Valtioneuvosto on päättänyt valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista vuonna 2000, ja tavoitteita on tarkistettu edellisen kerran vuonna 2008. Alueidenkäyttötavoitteet on uudistettu, ja uudistetut tavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018.

Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käsittelevät seuraavia kokonaisuuksia:

1. Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
2. Tehokas liikennejärjestelmä
3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
5. Uusiutumiskykyinen energiahuolto

1. Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

- luodaan edellytykset alueiden ja yhdyskuntien kehittymiselle elinvoimaisina, vahvuuksia ja voimavaroja tehokkaasti ja kestävästi hyödyntäen
- edistetään monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta
- vastataan väestö- ja työpaikkakehityksen edellyttämiin tarpeisiin, luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi ja mahdollistetaan eri väestöryhmien tarpeita vastaava asuntotarjonta
- luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen
- edistetään saavutettavuutta, kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen sekä viestintään ja liikkumiseen liittyvien palveluiden kehittämistä

2. Tehokas liikennejärjestelmä

- edistetään liikennejärjestelmän toimivuutta, toimintavarmuutta ja turvallisuutta
- edistetään vähähiilisyttä

3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

- varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin
- ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja, jätetään riittävät suojaetäisyydet, tai riskit hallitaan muulla tavoin
- suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, alueet tai toiminnot sijoitetaan riittävän etäälle häiriintyvistä kohteista

- otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet

4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

- huolehditaan luonnon- ja kulttuuriympäristöistä kestäväällä tavalla, mikä on elinkeinojen, väestön hyvinvoinnin ja alueiden identiteetin kannalta tärkeää
- otetaan huomioon valtakunnalliset inventoinnit
- huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta
- edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä
- huolehditaan virkistysalueiden riittävydestä ja viheralueverkoston jatkuvuudesta
- luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle ja edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä
- huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten pelto- ja metsäalueiden säilymisestä
- huolehditaan saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kehittämisedellytysten ja niille tärkeiden alueiden säilymisestä (ei koske tätä aluetta)

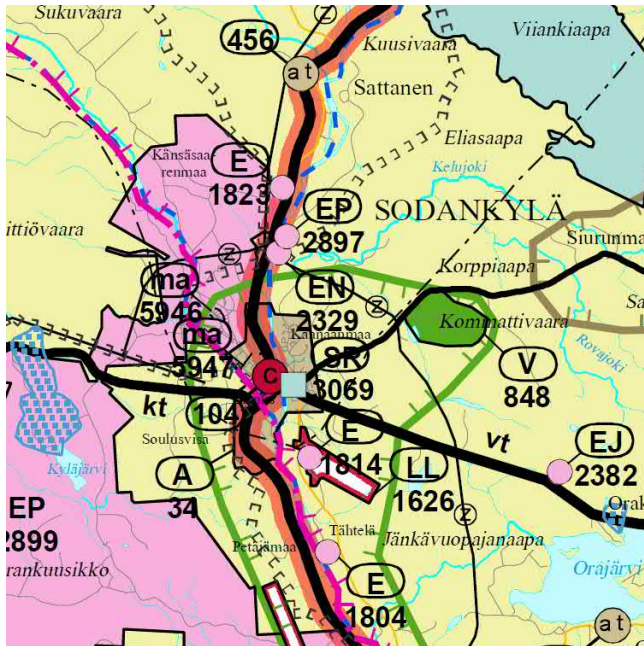
5. Uusiutumiskykyinen energiahuolto

- varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon tarpeisiin, huolehditaan kuljetusten ja varastoinnin toimivuudesta
- sovitetaan tuulivoimarakentaminen ympäröivään maankäyttöön, minimoidaan tuulivoimaloista aiheutuvia haitallisia vaikutuksia sijoittamalla voimalat suuriin yksiköihin
- turvataan merkittävien voimajohtojen ja kaasuputkien linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet, voimajohtojen linjauksissa hyödynnetään olemassa olevia johtokäytäviä

Sodankylän kirkonkylän osayleiskaavan muutostyössä tärkeää on huomioida erityisesti kohta 2. tehokas liikennejärjestelmä, koska kaavatyö koskee valtatie 5 ja kaavatyöhön liittyy myös päätieverkkoon kuuluva valtatie 4. Lisäksi tulee huomioida kohdasta 1. hyviin yhteyksiin perustuva aluerakenne, tarve vastata väestö- ja työpaikkakehityksen edellyttämiin tarpeisiin sekä saavutettavuuden edistäminen. Kaavan ratkaisut ja kaavamääräykset tulee laatia huomioiden kohta 3., erityisesti tarpeet ehkäistä melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvat ympäristö- ja terveyshaitat sekä kohdasta 4. luonnon- ja kulttuuriympäristöistä huolehtiminen kestäväällä tavalla, tarve edistää luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilyminen sekä virkistysalueiden riittävyys ja viheralueverkoston jatkuvuus. Kohdasta 5. tulee huomioida erityisesti kuljetusten toimivuus.

2.2.2 Maakuntakaavat

Sodankylässä on voimassa Pohjois-Lapin maakuntakaava, jonka valtioneuvosto on vahvistanut 27.12.2007. Lapin liitossa on vireillä Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040, josta on valmistunut kaavaehdotus. Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040 kumoaa lainvoiman saatuaan edellisen Pohjois-Lapin maakuntakaavan.

Ote voimassa olevasta Pohjois-Lapin maakuntakaavasta

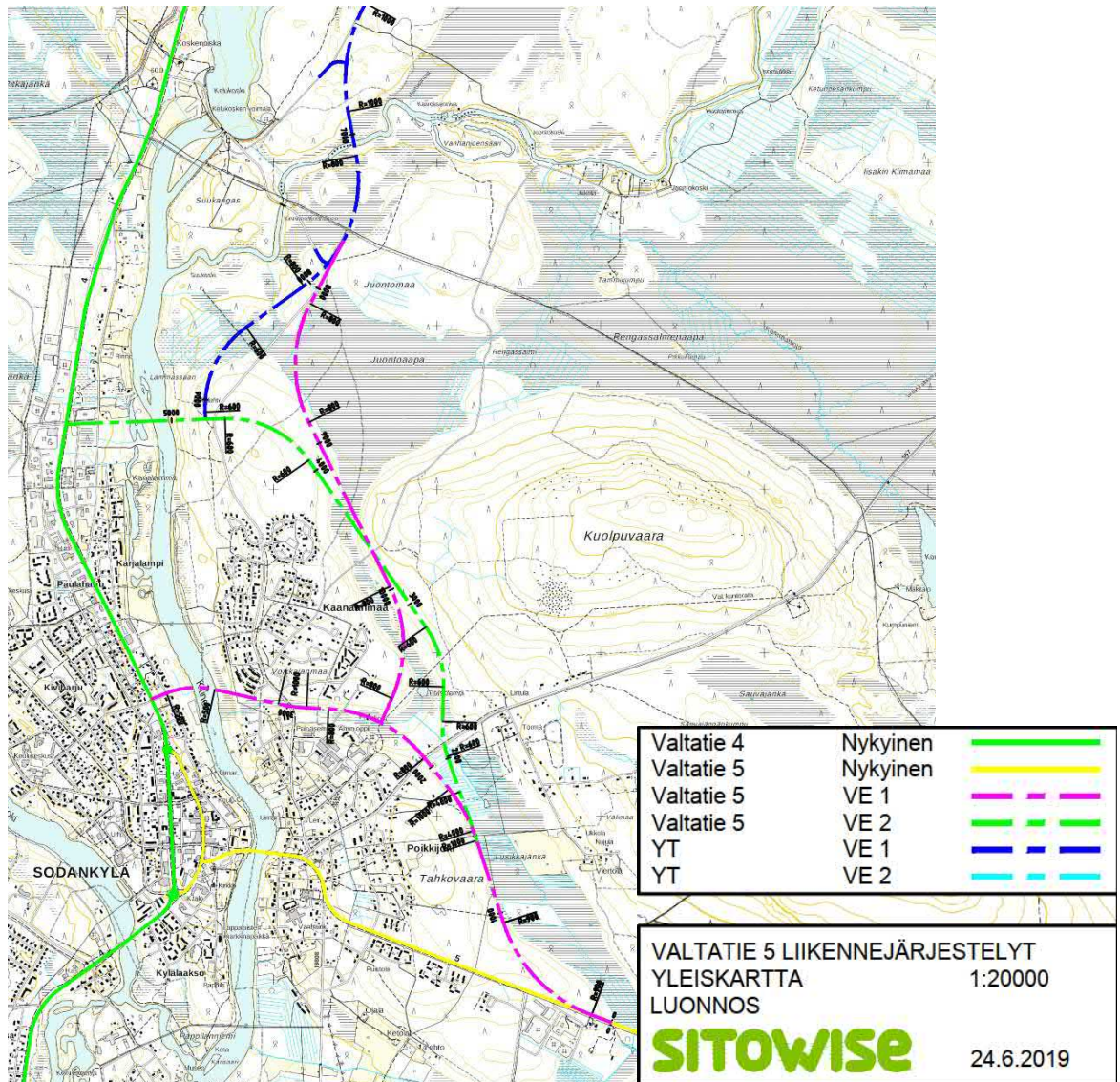
Voimassa olevan maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä edellytetään mm. arvokkaiden luonnonympäristöjen, maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön alueiden huomioimista. Meluhaittojen ehkäisemiseksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston päätös melutasojen ohjearvoista. Alueella olevat Kaanaanmaan asuinalueet sisältyvät taajamatoimintojen alueeseen (A). Muut alueet ovat maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M). Valtateiden linjaukset ovat nykytilanteen mukaisilla paikoilla. Valtatien 4 linjausta mukailee Jäämeren käytävä, joka on valtakunnallisesti tärkeä kansainvälinen liikennekäytävä. Savukoskentie on maakuntakaavassa seututie. Savukoskentien pohjoispuolinen osa suunnittelualueesta on todennäköistä mineraalivarantoaluetta (ek1). Kelukosken voimalaitoksen kohta on energiahuollon aluetta (EN), jolle johtaa sähkölinjan merkintä. Voimalaitosaluetta sivuaa moottorikelkkailureitti. Suunnittelualue sisältyy lähes kokonaisuudessaan Matkailun vetovoima-alueeseen, joka on matkailun ja virkistyskehitsemisen kohdealuetta (mv). Matkailun vetovoima-alue käsittää myös suunnittelualueen itäpuolella olevan Kommattivaaran, joka on virkistysaluetta (V).

kuuluu kokonaisuudessaan Jäämeren käytävään, joka on valtakunnallisesti tärkeä kansainvälinen kehittämiskäytävä, jossa liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Sodankylän keskusta on osa Luosto-Sodankylä matkailualueetta. Alue on osa Sodankylän taajamatoimintojen aluetta (A). Suunnittelualueen pohjoisosaan on esitetty Sodankylän työpaikka-alueetta (TP), jonne sijoittuu Kelukosken voimalaitos (EN). Kehittämisperiaatteen mukaan työpaikka-alueen toimintaedellytykset tulee turvata, samoin kuin voimalaitoksen.

Alueen läpi kulkee valtatie 5 uusi linjaus ohjeellisena. Seututie (Savukoskentie) on osoitettu merkittävästi parannettavana tienä. Alueen läpi kulkee moottorikelkkareitti. Alueen itäpuolella on ohjeellinen/vaihtoehtoinen varaus ns. Jäämeren rataa varten, jolle on esitetty myös poikittainen pääradan yhteystarve. Aluetta sivuaa itäpuolella ekologinen yhteystarve, jonka mukaan luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät yhteydet on huomioitava tarkemmassa suunnittelussa.

Suunnittelualueen pohjoispuolella on vireillä Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaava, joka on kuulutettu vireille ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetettu nähtäville 1.10.2020.

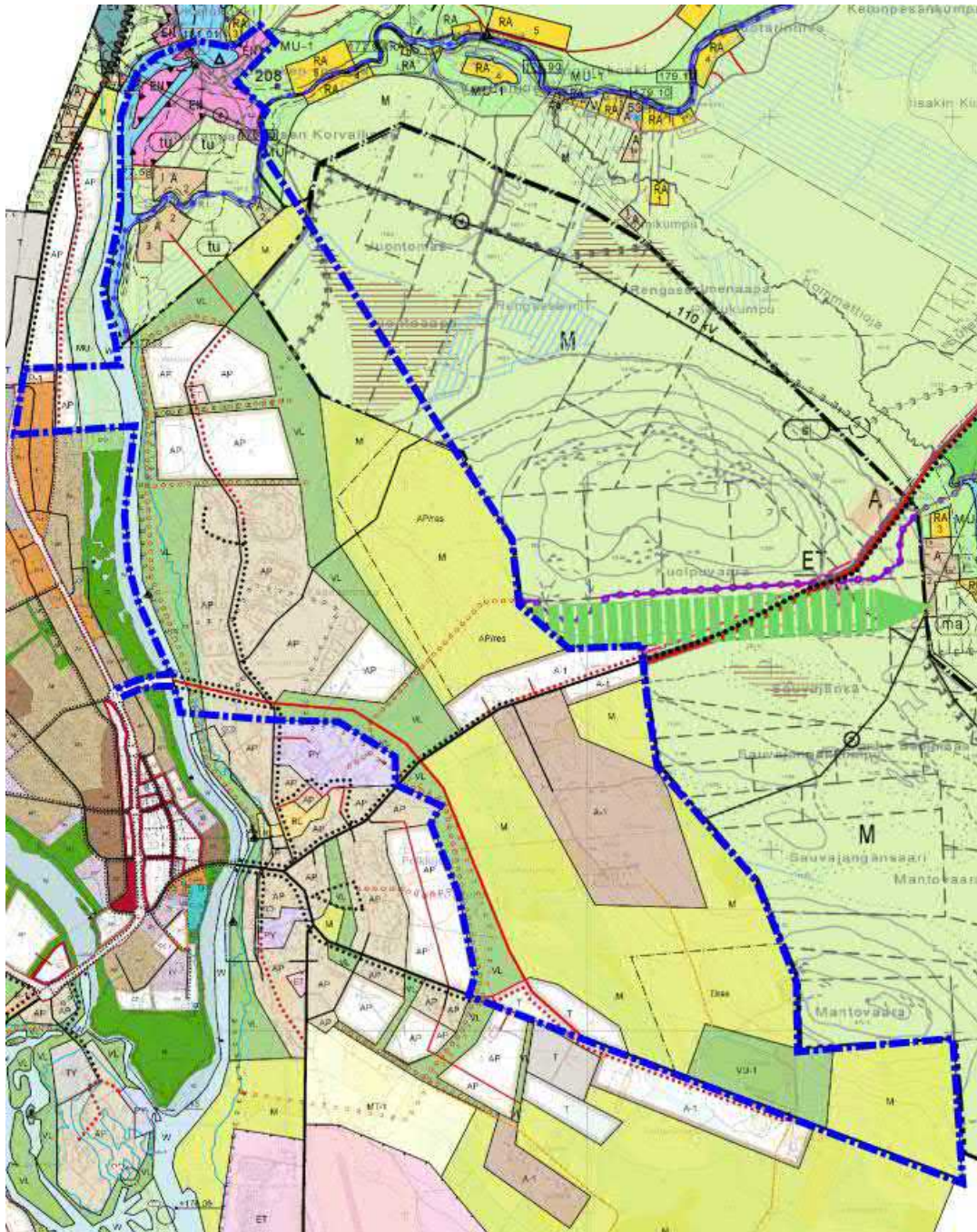
Pohjois-Lapin maakuntakaavatyön yhteydessä on laadittu taustaselvityksenä tieyhteys selvitys valtatie 5 liikennejärjestelyistä Sodankylän taajaman kohdalla. Siinä on tutkittu myös Sakatin yhdystien linjauksia. Esiselvityksen yhteydessä tielinjausvaihtoehtojen vaikutuksia on alustavasti arvioitu ja vertailtu. Jatkosuunnitteluun on esitetty valtatie 5 linjaukseksi VE2 mukaista linjausta (kartta seuraavalla sivulla), jossa valtatie linjataan uuteen maastokäytävään Kaanaanmaan itäpuolitse Kitisen yli valtatielle 4 Varuskunnantien liittymän kohdalle. Vaihtoehtoista VE1 on voimassa olevan kirkonkylän osayleiskaavan mukainen linjaus. Selvityksen mukaan vaihtoehto 2 parantaa merkittävästi liikenteen toimivuutta ja sujuvuutta, liikenneturvallisuutta sekä vähentää kasvavasta liikenteestä syntyviä haittoja Sodankylän taajamassa. Erityisesti raskaan liikenteen liikennemäärät vähenevät taajaman keskusta-alueella huomattavasti. Lisäksi valittu linjaus yhdessä Sakatin yhdystien vaihtoehto 1:n kanssa mahdollistaa kaivokseen tukeutuvan maankäytön kehittämisen Kaanaamaan pohjoispuolelle Sakatin yhdystien varteen. Selvityksen mukaan vaihtoehto myös parantaa kevyen liikenteen yhteyksiä uuden sillan ja sitä kautta muodostuvan uuden kevyen liikenteen yhteyden syntyessä.

Kuva valtatie 5 liikennejärjestelyiden esiselvityksestä (Sitowise, Lapin liiton maakuntakaava-aineistot).

2.2.3 Yleiskaavat

Suunnittelualueella on voimassa oikeusvaikutteiset Kirkonkylän osayleiskaava sekä Kelujärvi-Rajala osayleiskaava. Laadittava osayleiskaavan muutos korvaa alueellaan muut yleiskaavat.

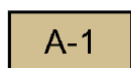
Suunnittelualueen alustava rajaus yleiskaavojen yhdistelmäkartalla.

Kirkonkylän osayleiskaava on hyväksytty 28.8.2014. Siinä on huomioitu uusi valtatie linjaus maakuntakaavan tieyhteysselvityksen vaihtoehdon yksi (1) osalta. Lisäksi osayleiskaavassa on esitetty kevyenliikenteen reittejä, ulkoilureittejä sekä moottorikelkkailureitti ja -yhteystarve.

Kirkonkylän osayleiskaavassa alueelle on osoitettu oleva Kaanaanmaan pientalovaltainen asuntoalue (AP) sekä sen mahdolliset laajenemisalueet pohjoiseen ja kaakkoon. Savukoskentien eteläpuolinen asuttu alue on merkitty maaseutumaisen asutuksen alueena (A-1), jolla on myös laajenemisaluetta Savukosken tien varressa tien molemmin puolin. Nykyisen valtatie 5:n varressa tien pohjoispuolella on myös teollisuus- ja varastoalueen varauksia (T). Uusien asuin- ja teollisuusaluemerkintöjen lisäksi kaava sisältää maa- ja metsätalousalueille sijoituvia rakentamisen reservialueita (AP/res ja T/res), jotka on tarkoitus ottaa käyttöön vasta sen jälkeen, kun muut vastaavat maankäytön uudet rakentamisalueet on otettu käyttöön. Yleiskaavan mukaiset uudet alueet ovat kuitenkin edelleen toteutumatta.

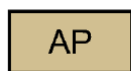
Pientalovaltaisten asumisen alueiden ympärillä on lähivirkistysaluetta (VL), ja ravierata on omalla merkinnällään (VU-1, urheilu- ja virkistyspalveluiden alue).

Kirkonkylän osayleiskaavan rakentaminen on tarkoitus ratkaista asemakaavalla, mutta A-1 alueilla rakentaminen on mahdollista myös suunnittelutarveratkaisulla. Suunnittelutarvealueet on voitu kaavassa määrätä voimaan vain 10 vuoden ajaksi kaavan vahvistamisesta.

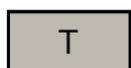

Maaseutumaisen asutuksen alue.

Alueelle saa sijoittaa asuinrakennuksia, kotieläinrakennuksia, kaupallisia puutarha- ja viljelyalueita sekä matkailu- ja virkistyspalveluita. Alueelle ei saa rakentaa lomakylä. Rakentaminen on mahdollista ilman asemakaavaa suunnittelutarveratkaisulla, jos rakennusluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät.

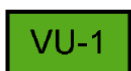
Pientalovaltainen asuntoalue.

Teollisuus- ja varastoalue.

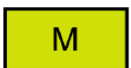

Lähivirkistysalue.

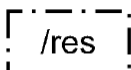
Urheilu- ja virkistyspalveluiden alue.

Alue osoitetaan hevosten pitämistä sekä niihin liittyvää harjoitus- ja harrastustoimintaa varten. Alueelle saa rakentaa tätä käyttötarkoitusta palvelevia rakennuksia ja rakennelmia.

Maa- ja metsätalousvaltainen alue.

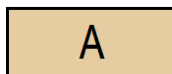
Merkinnällä on osoitettu pääasiassa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettut alueet.

Reservialue.

Merkinnällä on kuvattu tulevaisuuden aluevaraukset, jotka on tarkoitus ottaa käyttöön vasta sen jälkeen, jos muut vastaavan maankäytön alueet on otettu käyttöön.

Kelujärvi-Rajala osayleiskaava on hyväksytty 18.12.2009, ja kaava on saanut lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 1.11.2012. Siinä Kelukosken voimalaitosalue on merkitty energianhuollon alueeksi (EN) ja sen eteläpuolelle Kelujoen suulle on merkitty emätilaselvitykseen perustuvia vakituisen asumisen alueita (A), jotka eivät kuitenkaan ole toteutuneet. Nämä alueet mahdollistavat kaikkiaan yhdeksän (9) kiinteistökohtaisesti määritettyä rantatonttia, joille voidaan myöntää rakennuslupa suoraan yleiskaavan perusteella (MRL 72 §). Muilla rantavyöhykkeen osilla rakentaminen on kielletty.

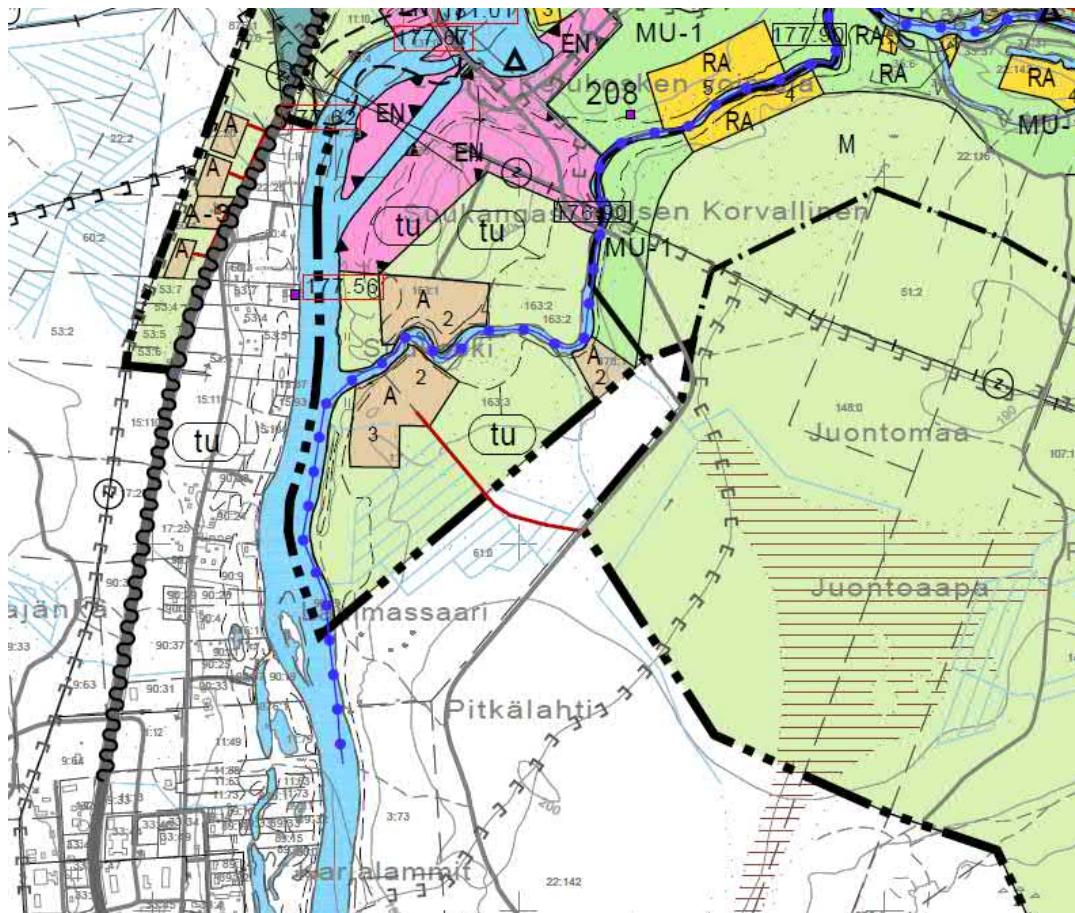

Asuntoalue.

Uuden rakennuspaikan tulee olla pinta-alaltaan vähintään 2000 m². Rakennuspaikalle saa rakentaa yksiasuntoisen asuinrakennuksen ja talousrakennuksia, joiden yhteenlaskettu rakennusoikeus saa olla enintään 20 % rakennuspaikan pinta-alasta.

Energiahuollon alue.

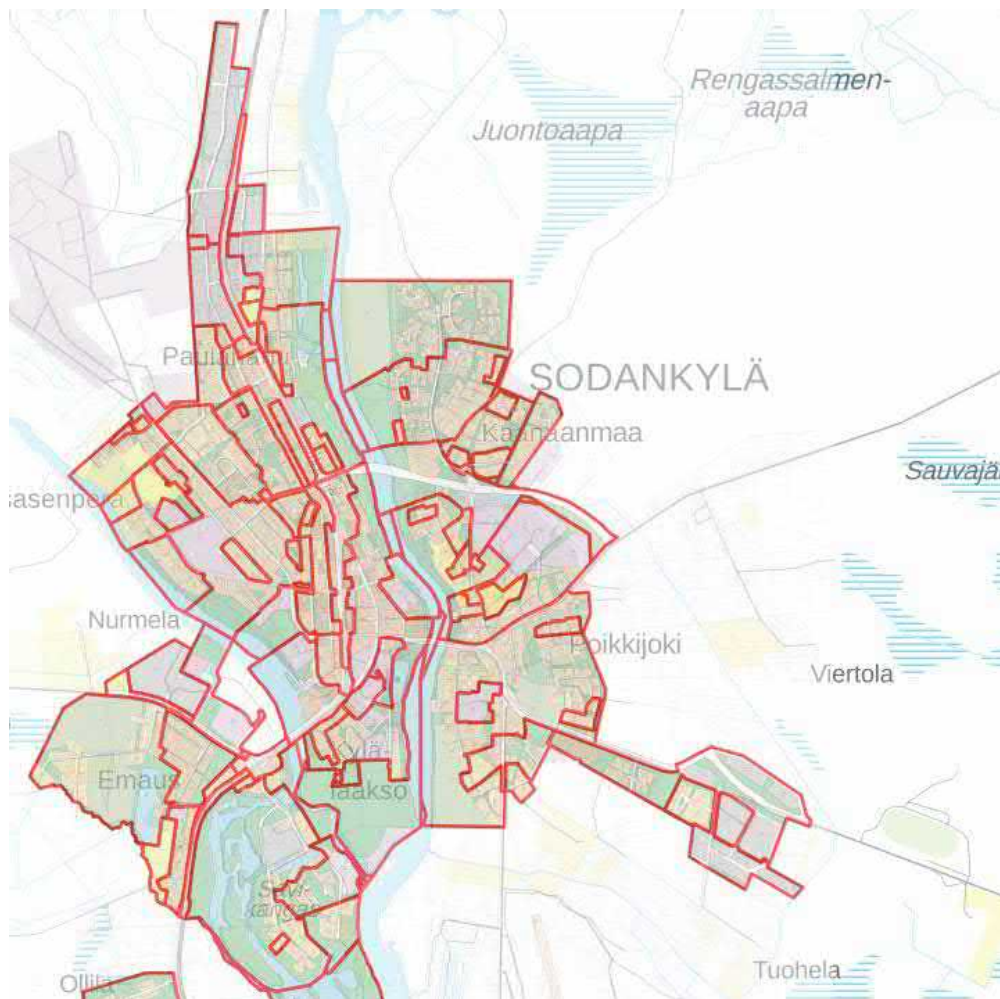
Ote Kelujärvi-Rajala osayleiskaavasta

Molemmissa osayleiskaavoissa määrätään, että tulvavahingoille alttiit rakennusosat on sijoitettava vähintään 0,5 m ylemmäksi kuin kerran 100 vuodessa laskettu tulvakorkeus (HW 1/100).

2.2.4 Asemakaava

Yleiskaava on aluevarauskaava, joka ohjaa tulevaa asemakaavoitusta ja yksityiskohtaisempaa liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain mukaista tiesuunnittelua.

Suunnittelualueella on voimassa kirkonkylän asemakaava valtateiden 4 ja 5 viereisillä teollisuusalueilla, valtatie 5 osalta maakuntakaavan taustaselvityksen tielinjausvaihtoehdon 1 mukaisella alueella sekä Kaanaanmaalla asumisen alueella siltä osin, joka on pääosin rakennettu. Kaanaanmaan alueella voimassa olevat asemakaavat on laadittu vuonna 1978 ja 1980-90-luvuilla.

Sodankylän asemakaava-alueet karttapalvelussa <https://www.infogis.fi/sodankyla/?link=pS8w1w7xqS>

Otteet kirkonkylän asemakaavasta
osayleiskaavan muutosalueen kohdalla
14.8.2020

2.2.5 Rakennusjärjestys

Sodankylässä on voimassa vuonna 2013 lainvoimaiseksi tullut rakennusjärjestys.

2.2.6 Pohjakartta

Osayleiskaavatyössä käytetään Maanmittauslaitoksen peruskartta-aineistoa ja kaavamuutoksen vireilletulohetken kiinteistöraja-aineistoja.

3 Perusselvitykset

3.1 Selvitystarpeiden rajaus

Valtatien 5 ja Sakatin yhdystien aluevaraussuunnitelma laaditaan osayleiskaavan muutoksen yhteydessä ja se on kaava-aineiston liitteenä. Liikenteellinen selvitys sisältyy teiden aluevaraussuunnitelmaan (Sitowise).

Yleiskaavaa varten on laadittu seuraavat selvitykset:

- Luontoselvitys (Sweco, 2020)
- Muinaisjäännösinventointi (Keski-Pohjanmaan arkeologiapalvelu, 2020)
- Meluselvitys, sisältyy teiden aluevaraussuunnitelmaan (Sitowise)

Muut perusselvitykset ja lähtötiedot perustuvat kunnasta, viranomaisilta ja avoimista tietolähteistä saatuihin tietoihin ja maastokäynneillä tehtyihin havaintoihin. Kaavatyössä huomioidaan voimassa olevia yleiskaavoja varten tehdyt maisemaa ja rakennettua kulttuuriympäristöä koskevat selvitykset, joiden tietoja on täydennetty mm. maastohavaintojen pohjalta.

3.2 Luonnonympäristö

Kaava-alueen luontoselvityksen on laatinut FM biologi Aija Degerman Sweco Ympäristö Oy:stä kesällä 2020. Luontoselvitys on kaavaselostuksen liitteenä.

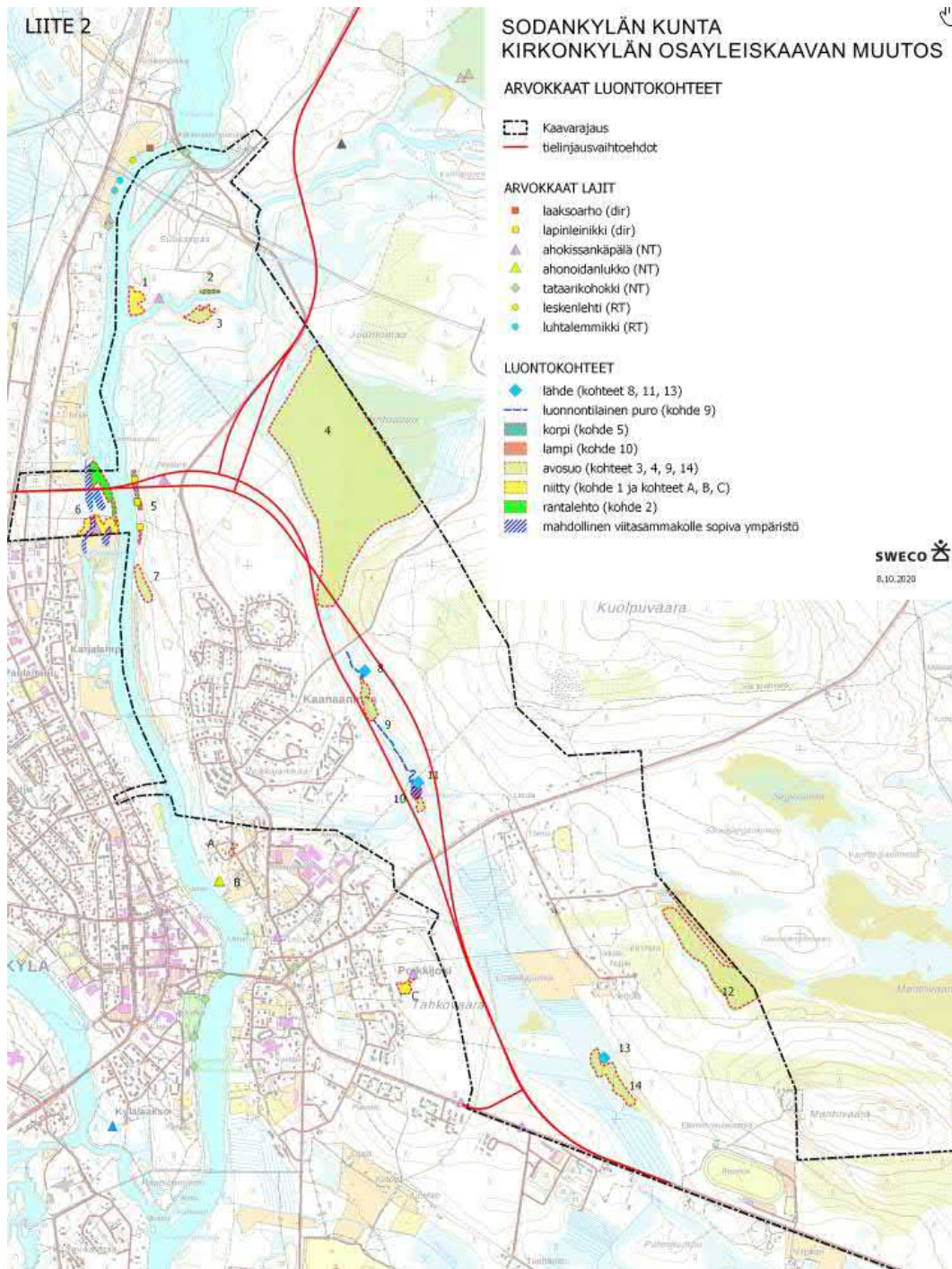
Alueella tai sen läheisyydessä ei ole Natura- tai luonnonsuojelualueita, luonnonsuojeluohjelmien kohteita tai linnustollisesti arvokkaita alueita (IBA, FINIBA, MAALI). Lähistöllä ei ole myöskään valtakunnallisesti arvokkaita kallio- tai moreenialueita, kivikoita tai tuuli- ja rantakerrostumia. Kaava-alueella ei ole inventoituja arvokkaita perinnemaisemakohteita tai havaittu uusia perinnebiotoopeiksi luokiteltavia kohteita.

Pörsiönoja on luontoarvojen puolesta arvokas alue, jolla sijaitsee luonnontilaisia lähteitä. Luonnontilaiset lähteet ovat vesilain 2. luvun 11 §:n mukaisia suojeltuja vesiluontotyypppejä. Kaikkiaan luonnontilaisia lähteitä on kaava-alueella kolme.

Kitisen itärannalla on arvokkaana rajattu luontokohde (korpi), jolla kasvaa lapinleinikkiä, joka on luonnonsuojelulain 42 §:n mukaan rauhoitettu ja luontodirektiivin liitteen IV (b) laji. Lapinleinikkiä koskee luonnonsuojelulain 49 §:n mukainen hävittämis- ja heikentämiskielto. Kaava-alueella on myös uhanalaisuusluokitukseltaan silmälläpidettävää (NT) tai alueellisesti uhanalaista (RT) muuta kasvilajistoa.

Kaava-alueella ei esiinny luonnonsuojelulain mukaisia suojeltuja luontotyypppejä. Kaava-alueella esiintyy uhanalaisia luontotyypppejä ja muita luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia ympäristöstään poikkeavia kohteita, jotka lisäävät luonnon monimuotoisuutta.

Kaava-alueella on mahdollisia viitasammakolle sopivia kutupaikkoja. Viitasammakko on luontodirektiivin liitteen IV (a) laji, joten sen lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskee luonnonsuojelulain 49 §:n mukainen hävittämis- ja heikentämiskielto. Viitasammakon esiintymistä alueella ei selvitetty.

Ote luontoselvityksen kohdekartasta.

3.2.1 Maaperä ja maa-ainesten otto

Kuvaus luontoselvityksestä:

Kaava-alueella tai sen lähiympäristössä ei ole valtakunnallisesti arvokkaita kallioalueita, kivikoita, moreenialueita tai tuuli- ja rantakerrostumia.

Pääosa Sodankylän alueen kallioperästä kuuluu Keski-Lapin vihreäkivivyöhykkeeseen. Valtakivilajina Sodankylän alueella ovat kvartsiitit ja kiilleliuskeet. Kaava-alueella yleisin maalaji on hiekkamoreeni. Kuolpuvaaran ja Mantovaaran rinteillä on kivikoita. Kitisen ja Kelujoen varsilla on jokikerrostumina hieta- ja hiekka-alueita. Alavammilla alueilla kaava-alueen keskiosien soilla maaperä on saraturvetta.

Alueella ei ole maa-aineisten ottoalueita (Karpalo-karttapalvelun maa-ainesluvat 10/2020). Mantovaarassa on 1980-luvulla toiminnassa ollut louhos, josta on louhittu andalusiittiliusketta (GTK, Paraisten Kalkki Oy), sementin valmistukseen tarvittavaa alumiinirikasta kiveä. Louhoksella ei ole enää toimintaa ja sitä ollaan sulkemassa.

3.2.2 Pilaantuneet maa-alueet ja maaperän pilaantumisriskit

Alueella ei tiedetä olevan pilaantuneita maa-alueita (Karpalo-karttapalvelun tiedot 10/2020).

3.2.3 Vesistöt ja pohjavedet

Alueella ei ole pohjavesialueita.

Luontoselvityksen mukaan: Kaava-alue sijaitsee Kemijoen valuma-alueella Kitisen rannalla. Kitisen yläosalla on Porttipahdan tekojärvi. Joessa on useita voimalaitoksia, joista viimeisin vuonna 2001 valmistunut Kelukosken voimala sijaitsee kaava-alueen pohjoisosassa. Kaava-alueen pohjoisosassa Kitiseen laskee Kelujärvestä alkunsa saava Kelujoki. Kaava-alueen eteläosassa on Juontoaavan eteläosista ja lähteiköiltä alkunsa saava Pörsiönlampeen laskeva luonnontilainen puro. Pörsiönlammesta Kitiseen laskee Pörsiönoja. Sen uomaa on osin oikaistu, joten se ei ole luonnontilainen. Kaava-alueella on peruskartan mukaan kolme lähdeä.

3.3 Maisema

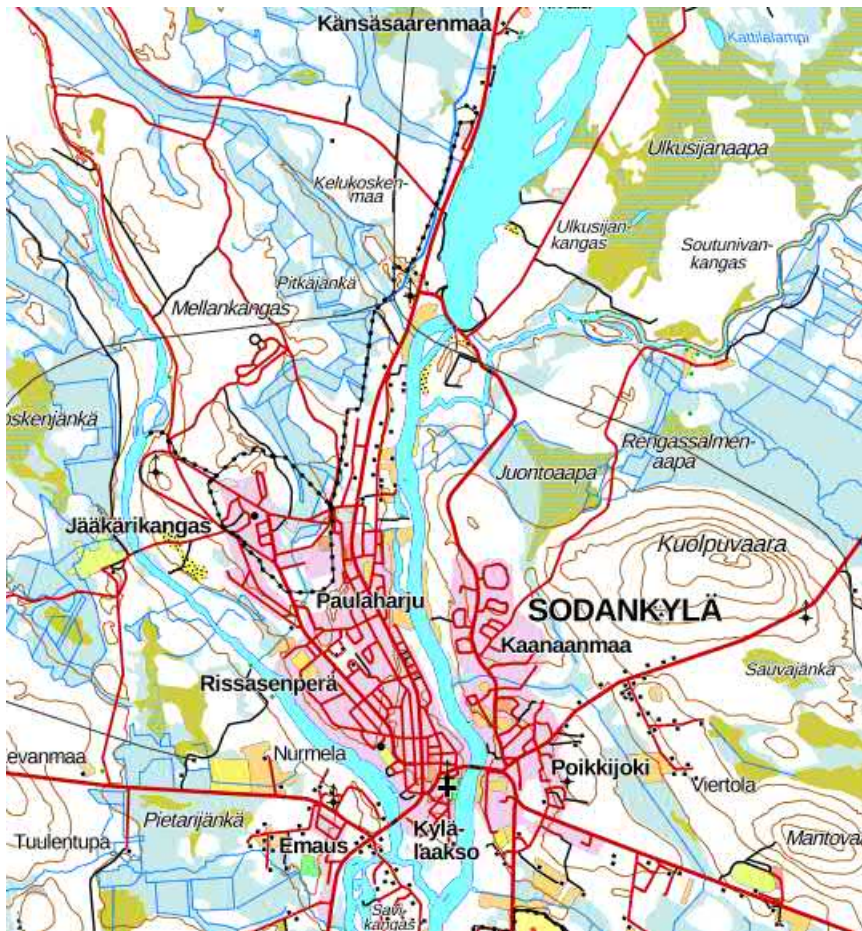
Kirkonkylän osayleiskaavan (2014) selostuksen mukaan:

Ihmisen vaikutus Pohjois-Lapin maisemaan on ollut vähäinen aina 1900-luvulle saakka. Lapissa karjatalouteen perustuva asutus on hakeutunut ensin Perämeren rannikoille ja jokilaaksoihin, eräjärviltä saatiin elantoon lisää metsästämyllä ja kalastamalla. Myöhemmin eräjärville hakeuduttiin myös asumaan. Jäämerelle suuntautui vanha kauppareitti. Pääelinkeinoja olivat 1600-luvulle metsästyks ja kalastus, 1700-luvulla kasvoi karjatalous ja sen myötä niityt osaksi maisemaa. Ensimmäiset maantiet rakennettiin 1900-luvulla.

1600-luvulla rakennettu Sodankylän kirkko kuuluu varhaisimpaan säilyneeseen rakennuskantaan. Toisen maailmansodan aikana käydyin Lapin sodan jäljiltä Sodankylän rakennuksista ja infrastruktuurista tuhoutui noin 75 %. Sodan jälkeen alkoi jälleenrakentaminen, joka näkyy kirkonkylän taajamakuvasa. 1950-luvulla myös metsätalous muuttui puunkorjuun ja -kuljetusten tehostuessa, ja hakkuualat kasvoivat. Matkailu oli jo 1960-luvulla merkittävä elinkeino, ja kasvaa edelleen. Sodankylässä merkittävä maisemaa muuttanut tekijä on myös vesivoima, johon liittyy myös Kelukosken voimalaitoksen rakentaminen 1999-2001.

Sodankylän kartta vuodelta 1962. Kelukosken voimalaitosta ei ole vielä rakennettu. (lähde: [Vanhat kartat - Suomi](#), katsottu 23.12.2020). Kitisen uoman muutos sekä taajaman kasvu ja peltojen ja niittyjen väheneminen näkyy selkeästi verrattaessa nykyiseen maastokarttaan:

(lähde: [Paikkatietoikkuna](#), katsottu 23.12.2020)

Maisemamaakuntajako

Suomi on jaettu kymmeneen eri maisemamaakuntaan, joista osa jakautuu maisemaseutuihin. Sodankylä kuuluu Peräpohjola-Lapin maisemamaakuntaan ja siinä Aapa-Lapin seutuun. Maasto on tasaista, ja avoimien aapasoiden keskellä on harvakseltaan vaaroja.

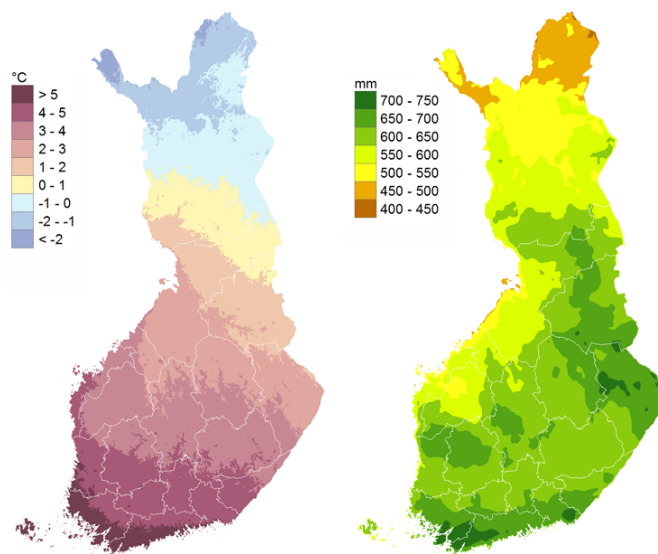
Sodankylän kunnan alue on korkeussuhteiltaan pääasiassa muuta Pohjois-Lappia tasaisempaa. Erityisesti loivapiirteinen ja leveä Kitisen laakso on maastonmuodoiltaan hyvin tasaista ja alavaa.

Ilmasto

Sodankylä kuuluu pohjoisboreaaliseen ilmastovyöhykkeeseen. Tällä vyöhykkeellä kasvukausi on 100–140 vrk ja tyypillinen metsänkorkeus 5–12 m riippuen alueen pohjoisuudesta. Metsä kasvaa hitaasti tai erittäin hitaasti valtalajeina mänty ja koivu, myös kuusimetsiä on runsaasti mm. Sodankylän alueella. Moni puulaji kasvaa vyöhykkeellä äärimmillään, puusto on matalampaa ja harvempaa kuin etelämpänä. Kenttäkerros on rikas ja vaihtelee metsätyypin mukaan. Vyöhykkeellä harjoitetaan porotaloutta.

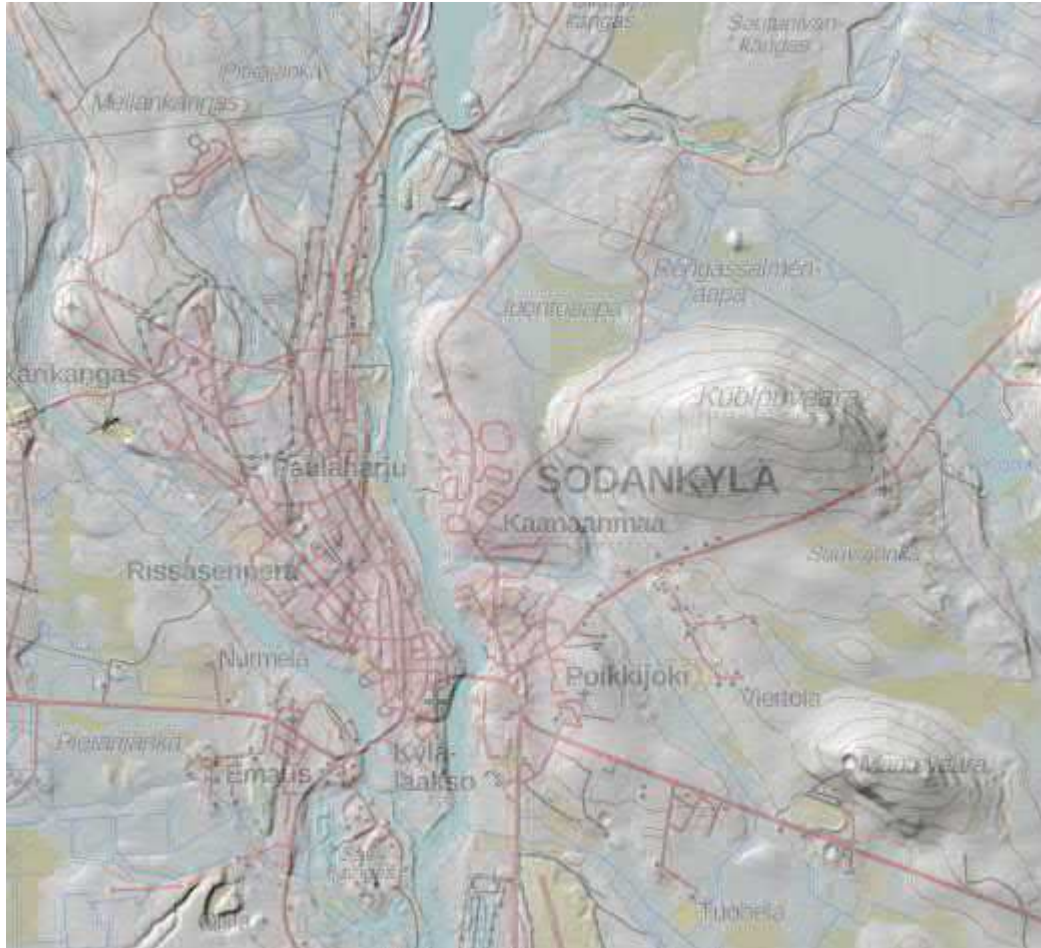

Suomen ilmastovyöhykkeet. Lähde: Ilmatieteen laitos (<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/suomen-ilmastovyohykkeet>).

Vuoden keskilämpötila vasemmalla ja keskimääräinen vuosisade oikealla vertailukaudella 1981-2010. Lähde: Ilmatieteen laitos (<http://ilmatieteenlaitos.fi/vuositilastot>).

3.3.1 Maiseman yleiskuvaus

Rinnevarjostus maastokartalla (Maanmittauslaitoksen Paikkatietoikkuna, haettu 22.12.2020).

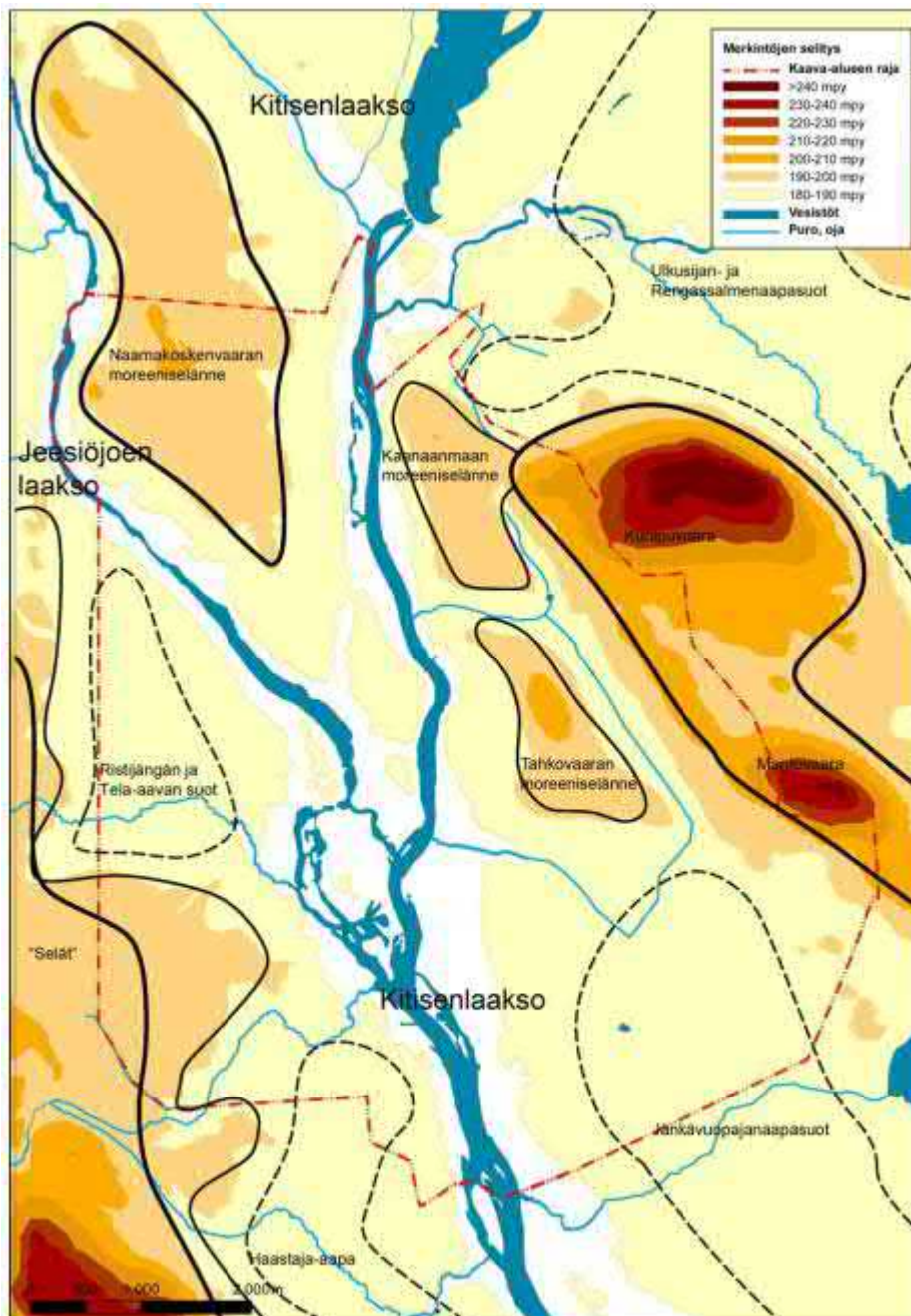
Alueen korkeimmat kohdat ovat Kuolpuvaara 250 m mpy ja Mantovaara 245 m mpy, joiden laet sijaitsevat kaava-alueen itäpuolella. Kitisen ranta-alueet ovat tasolla 175 m mpy. Kaanaanmaa on matalampi kumpumainen alue, josta maasto laskee Kitistä, Pörsiöjaa ja pohjoispuolella Juontoapaa kohti.

Nyt laadittavan osayleiskaavan muutosalueella asutus on keskittynyt Kelujoen tien varteen Kaanaanmaan alueelle. Vanhempaa asutusta on Mantovaaran loivalla luoteisrinteellä. Kemijärventien varressa on ravirata. Mantovaaran länsirinteellä on aidattu 1980-luvulla käytössä ollut louhos.

Kaava-alueen pohjoisosassa Kelujoen suulla ja siitä etelään Lammassaaren kohdille asti on aikoinaan ollut peltoa. Lammassaaren kohdalla on ollut Pitkälähden talo, josta jäljellä on rauniot ja romahtaneita piharakennuksia. Kaanaanmaan kohdalla joen ranta on melko jyrkkä. Kelukosken voimalaitoksen rakentaminen on muuttanut maisemaa Kitisen valjastamisen myötä. Kelukoski on

pienin Kemijoen sivujoen Kitisen yhteensä seitsemästä vesivoimalaitoksesta, ja sen vuosittainen energiantuotanto on 39 GWh (vastaa lähes 5 600 nelihenkisen perheen vuotuista sähkönkulutusta). (lähde: [Kelukoski - Kemijoki Oy](#), katsottu 23.12.2020)

Maisemarakenne kirkonkylän osayleiskaavan (2014) mukaan:

Kuva 4.26. Maisemarakenne.

Alueen lähimaisemassa erottuvat maisemaa rajaavat selänteet, muutoin alueen lähimaisemaa hallitsee Kitinen sekä Kelujoen voimalaitos pohjoisosassa. Alueen rakennetut osat ovat taajamamaisia tai kylämäisiä, itäosassa on toisaalta luonnontilaisia alueita, mutta myös talousmetsää sekä muokattua maisemaa (vanha louhos, ravirata). Kirkonkylän osayleiskaavassa (2014) on myös tehty maisema-analyysi, jonka mukaan nyt muutoksessa mukana olevalla alueella on maisemallisesti arvokasta aluetta Kitisen länsirannalla uuden siltayhteyden kohdalla (Karjalammen alue). Kelujoen ja Kitisen yhtymäkohta on maiseman solmukohta. Erityisiä häiriöteijöitä ei ole nimetty.

Kaava-alueella ei ole inventoituja perinnemaisemakohteita (Kalpio ja Bergman 1999).

Kitisen rantaa suunnitellun sillan kohdalta kuvattuna pohjoiseen.

3.3.2 Arvokkaat maisema-alueet

Alueella ei ole arvokkaita maisema-alueita tai luokiteltuja perinnemaisemakohteita.

3.4 Rakennettu ympäristö ja kulttuuriympäristö

3.4.1 Muinaismuistot

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen inventoinnin Sodankylän kirkonkylän osayleiskaavan suunnittelualueella. Alueen ja samalla inventointialueen laajuus on n. 960 hehtaaria. Työn suoritti-at FM Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz 13.8.-16.8.2020 6 kenttätyöpäivän aikana. Ennen inventointia kohdealueelta tunnettiin kaksi arkeologista kohdetta, Suukangas ja Suukoski. Inventoinnissa löytyi yksi uusi muinaisjäännöskohde, Mantovaara sekä kaksi muuta kulttuuriperintökohdetta, Pitkälähti ja Pitkälähti 2. Muina kohteina huomioitiin Kuolpuvaaran leimikko ja Pitkälähti 3, nykyisen rajalinjan tuntumassa vanha rajamerkki. Entuudestaan tunnetuista kivi-kautisista kohteista Suukoski ja Suukangas ei löytynyt merkkejä kivi-kautisesta toiminnasta. Pitkälähden asuinpaikan paikalla on jäljellä asuinrakennuksen perustus, kellarin ja kaivon jäänteet, navetan hirsikehikko sekä vielä pystyssä oleva saunarakennus. Asuinrakennuksen ja saunan välissä on ollut pieni pelto. Asuinrakennuksen päällä on runsaasti lautatavaraa ja muuta purkujätettä.

Muinaisjäännösinventointi on selostuksen liitteenä. Kuva Pitkälähden kohteesta (lähde: muinaisjäännösinventointi, s. 23).

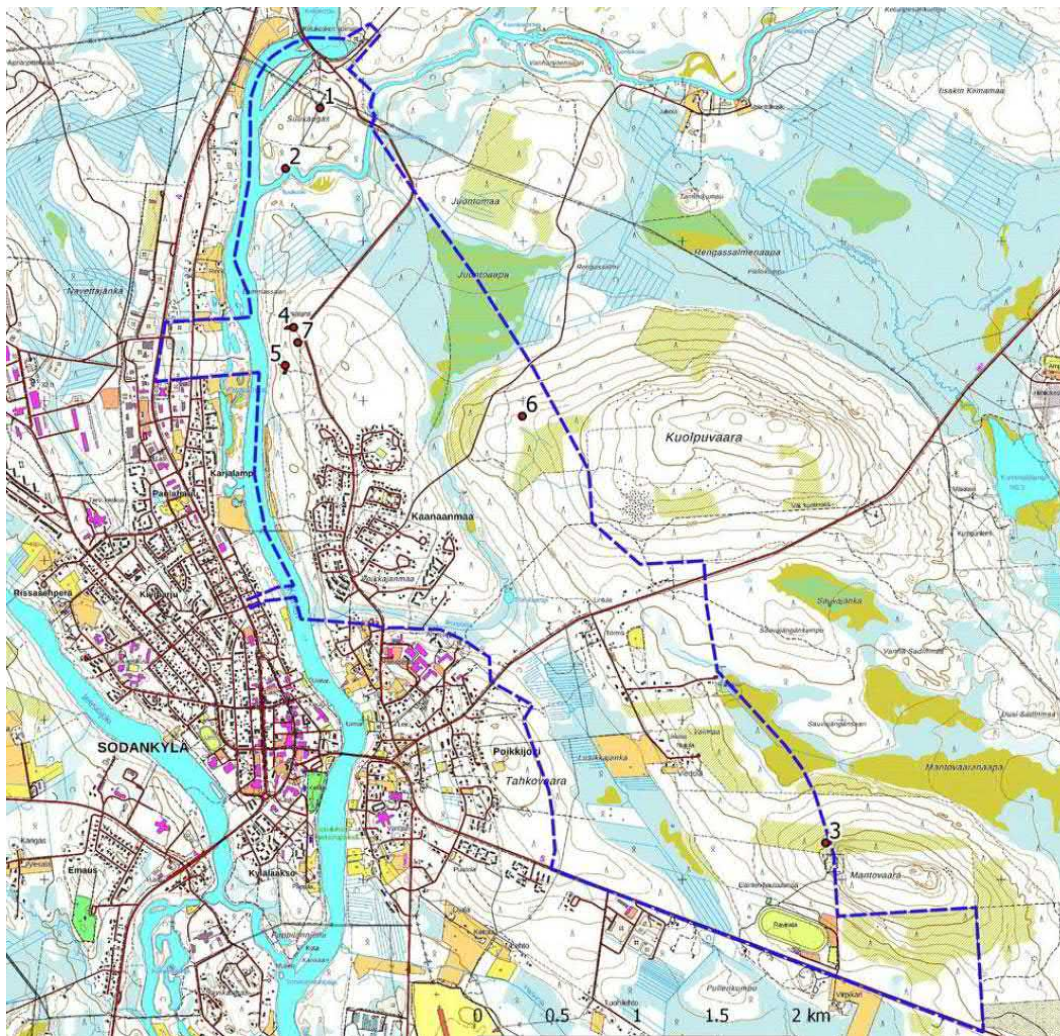
Pystyssä oleva saunarakennus lounaaseen.

Kohteet (numerointi viittaa seuraavan sivun karttaan):

Nimi	Ajoitus ja tyyppi	mj-tunnus
1. Suukangas	Muinaisjäännöstunnus kivikautinen työ- ja valmistuspaikka (kvartsinkäsittelypaikka)	1000031268
2. Suukoski	kivikautinen asuinpaikka	1000030056
3. Mantovaara	historiallinen kivirakenne/röykkiö	1000039597

Suunnittelualueella Kitiseen laskevalla rinnealueella sijaitsee myös kaksi muuta kulttuuriperintökohdetta, jotka ovat vanhoja talonpaikkoja, Pitkälähti ja Pitkälähti 2.

Nimi	Ajoitus ja tyyppi	
4. Pitkälahti	historiallinen asuinpaikka	1000039598
<i>lähihistoriaan ajoittuva talon paikka ja siihen liittyvät rakennus, rakennusten jäänteitä ja kaivo</i>		
5. Pitkälahti 2	historiallinen asuinpaikka	1000039599
<i>rakennuksen perustus, kaksi kellarin pohjaa ja kaksi hiilikuoppaa</i>		
6. Kuolpuvaara	historiallinen työ- ja valmistuspaikka	1000039600
<i>leimikko, jossa jäljellä yksi hyvin säilynyt kirveellä veistämällä merkitty puu</i>		
7. Pitkälahti 3	kivirakenteet, rajamerkki, moderni aika	1000039601
<i>Pitkälahden talon paikasta noin 100 m eteläkaakkoon kivistä koottu rajamerkki</i>		

Ote muinaisjäännöselvityksen kohdekartasta. Kartan kohteet 1-3 kiinteitä muinaisjäännöksiä, 4-5 muita kulttuuriperintökohteita ja 6-7 muita kohteita.

3.4.2 Rakennettu kulttuuriympäristö

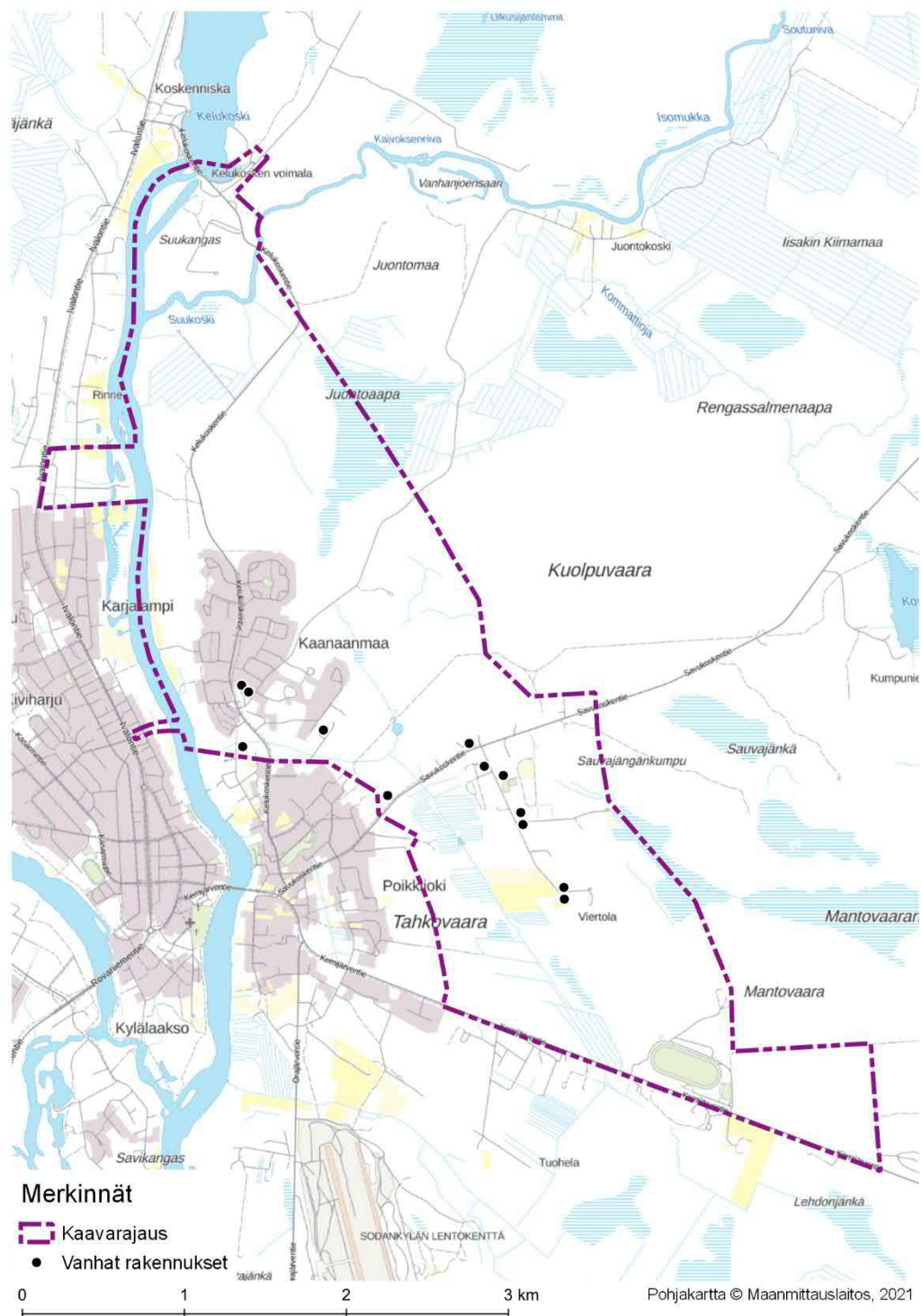
Alueen rakennuskanta on nuorta modernin aikakauden rakentamista, pääosin pientaloasutusta. Alueella ei ole suojeltuja rakennuskohteita tai muuta arvokkaaksi tunnistettua rakennettua kulttuuriympäristöä.

Aluetta koskevat Lapin kulttuuriympäristö tutuksi - hankkeen (LKYT-hanke) inventointi vuosilta 2004-2005 ja voimassa olevan kirkonkylän yleiskaavan rakennusinventointi ja rakennetun ympäristön selvitykset vuodelta 2011. Suunnittelualueelle ei sijoitu kummassakaan aiemmassa inventoinnissa todettuja arvokohteita tai alueita.

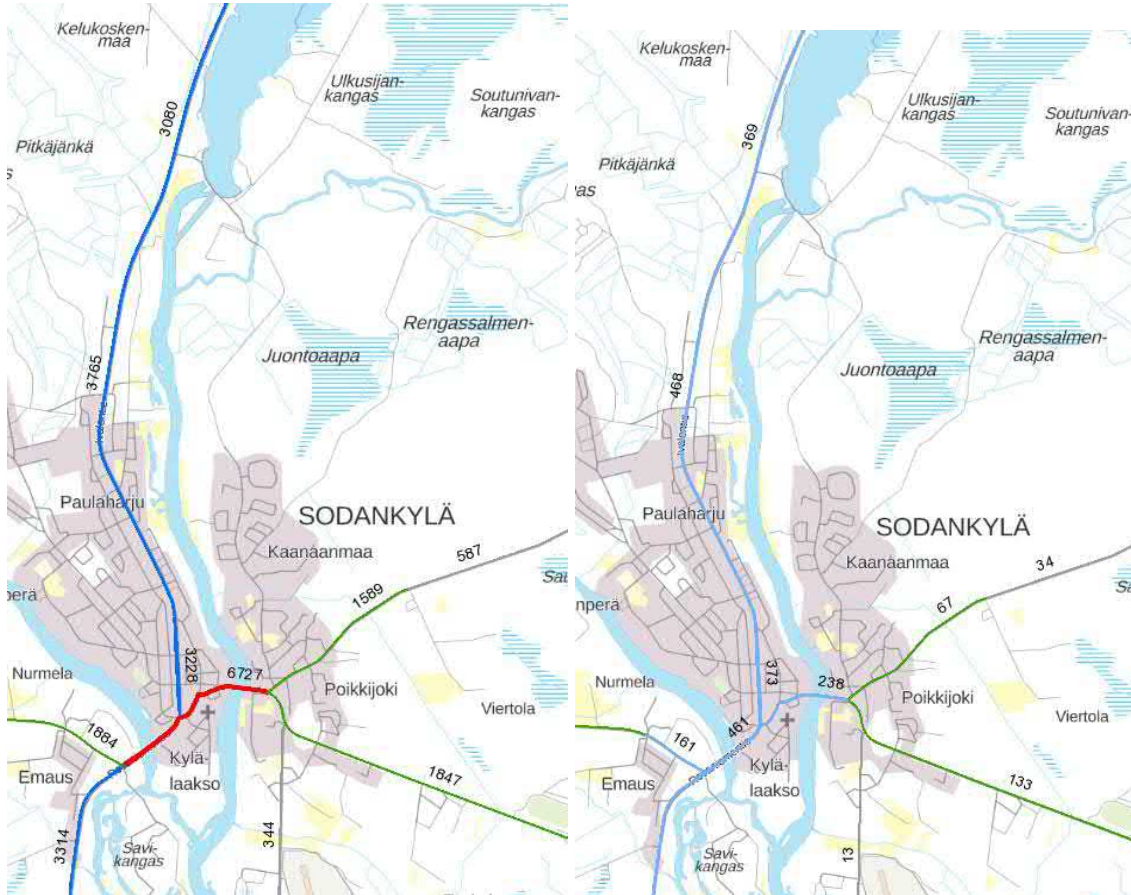
Kartta vuodelta 1962. Pitkälähten tila näkyy kartalla. (lähde: [Vanhat kartat - Suomi](#), katsottu 23.12.2020)

Suunnittelualueen rakennuskannasta on selvitetty rakennusvuodet. Alueella on useampia ennen vuotta 1970 rakennettuja rakennuksia tai pihapiirejä (**kartta seuraavalla sivulla, merkintä ”vanhat rakennukset”**). Erityisesti näiden osalta tehdään vielä maastokatselmus ennen ehdotusvaiheen nähtävilläoloa. Katselmuksessa tarkastetaan rakennusten ja pihapiirien nykytilanne sekä arvioidaan, onko tarpeen esittää joitain kohteita paikallisesti arvokkaina kulttuurihistoriallisina kohteina tai alueina.

3.5 Liikenneverkko

Suunnittelualue rajautuu etelässä valtatiehen 5 (Kemijärventie), johon liittyy kaava-alueella seututie 967 (Savukoskentie). Teiden nykyiset (vuoden 2019) liikennemäärät näkyvät seuraavalla kartalla (lähde: [Liikennemääräkartat - Väylävirasto \(vayla.fi\)](https://vayla.fi), katsottu 23.12.2020). Valtatiellä 5 raskaan liikenteen osuus on suurempi kuin Savukoskentiellä. Lisäksi alueella on Kelukoskentie ja katuverkkoa.

Liikennemääräkartat vuodelta 2019. Vasemmalla liikennemäärä, oikealla raskaan liikenteen liikennemäärä. (lähde: [Väylävirasto \(vayla.fi\)](https://vayla.fi), katsottu 23.12.2020)

3.6 Yhdyskuntatekniikka

Suunnittelualueella olevat asuinalueet, myös Savukoskentien varren ja Mantovaaran asutus sijaitsevat vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella vesi- ja viemäriverkon piirissä.

Sodankylän kaukolämpöverkko ulottuu suunnittelualueella Kaanaanmaan asuinalueen kaakkoisosaan. Kaukolämpö tuotetaan keskustan pohjoispuolella sijaitsevassa hakevoimalaitoksessa. Kaanaanmaan ja Mantovaaran asuinalueilla sekä Savukoskentien varressa on Tähtikuitu Oy:n valokuituverkko.

3.7 Väestö ja elinkeinot

Sodankylässä asui yhteensä 8 303 henkeä vuonna 2019. Väestön määrä on laskenut 1990-luvun puolivälistä, jolloin määrä oli korkeimmillaan yli 10 700 henkeä. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan väestön määrä vähenee jatkossakin niin, että vuonna 2040 Sodankylässä asuisi reilu 7 000 henkeä.

Osayleiskaavan muutoksen kohteena on Sodankylän kirkonkylä. Sodankylän taajama-aste on 60,5 %, ja taajaman väestömäärä noin 5 250 henkeä. Taajaman väestömäärä on laskenut hieman viimevuosina, mutta alueen tulevaisuuteen vaikuttavat mahdolliset kaivos- ja muut suuret hankkeet Sodankylässä ja muualla maakunnassa. Voimassa olevassa osayleiskaavassa kunnan väkiluvun tavoitteeksi on asetettu tavoitteeksi 8 900 henkeä.

Lähteet:

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 23.12.2020]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/vaerak/index.html>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestöennuste [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-5137. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 23.12.2020]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/vaenn/tau.html>

Sodankylän kunta

Suunnittelualueen etelälaidalla on ravirata ja sulkemisvaiheessa oleva louhosalue, pohjoislaidalla Kelukosken voimalaitos. Suunnittelualueella ei sijaitse muita yrityksiä tai elinkeinoja. Asutuilla alueilla on jotain yksittäisiä yrityksiä, joiden toiminta on kuitenkin pääosin muualla (esim. Sodankylän Putkityö, siivouspalvelu).

3.8 Asuinalueet ja loma-asuminen

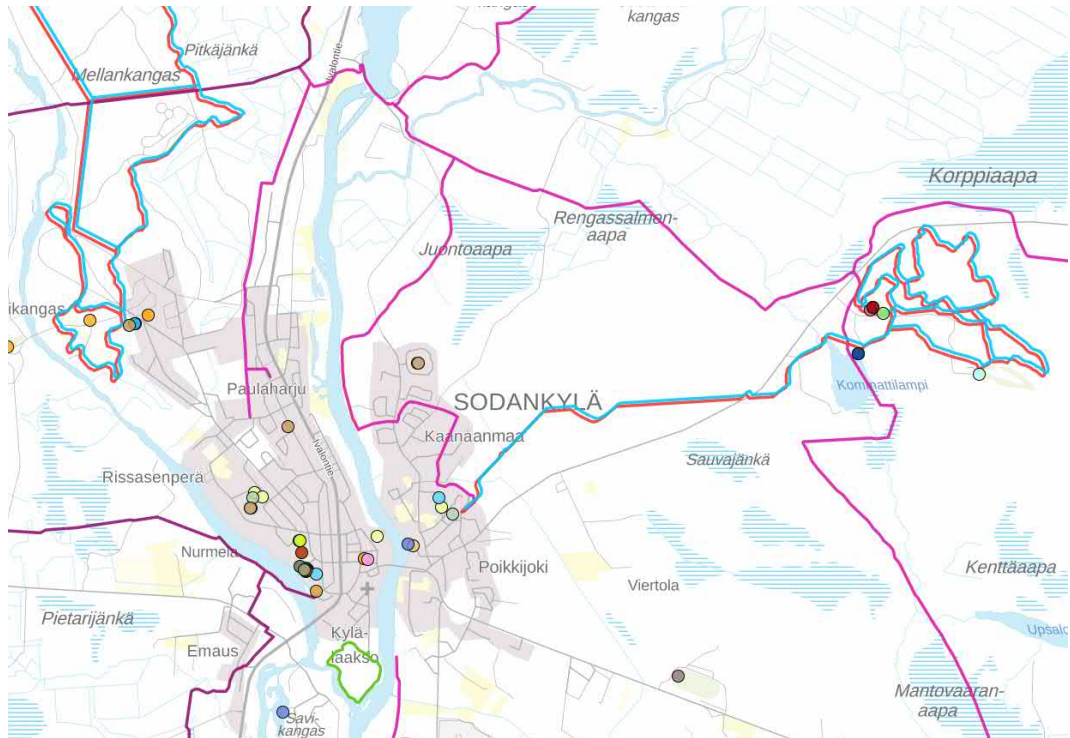
Suunnittelualueelle sijoittuu vakituista asumista Kaanaanmaahan asemakaavoitetuille alueille sekä haja-asutustyyppisesti Mantovaaraan. Kelujoen suulle on osayleiskaavassa merkitty rakennuspaikkoja vakitukselle asumiselle, mutta nämä eivät ole toteutuneet. Alueella ei ole vapaa-ajan-asutusta.

Suunnittelualueelle sijoittuvista asemakaavoitetun alueen tonteista reilu 80 % on toteutettu (rakentunut). Alueella on pientalo- ja rivitalorakentamista sekä toteutumaton opetus- ja sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialue (YOS).

3.9 Virkistys

Suunnittelualueella on moottorikelkkauria (seuraavalla kartalla pinkki viiva) sekä kuntorata/latu (Kommatin Jokos) kirkonkylältä Kommattivaaran hiihtokeskukseen (kartalla punainen ja sininen viiva päällekkäin). Lisäksi alueella on kevyenliikenteen väylästä. Asutun alueen pohjoisosassa on Kaanaanmaan pallokenttä (kartalla ruskea pallo). Kaava-alueen etelälaidalla on ravirata (kartalla vihreä pallo).

Kaava-alueen eteläpuolelle jää jäähalli, ammattiopiston ja Sompion koulujen liikuntasalit sekä Nilimellan uimaranta ja beachvolleykenttä. Sodankylän kirkonkylän muut virkistyspaikat ja -alueet ovat myös lähettyvillä Kitisen länsipuolella.

Alueen virkistyspalvelut ja reitit. (lähde: [LIPAS - Liikuntapaikat](#), katsottu 23.12.2020)

Alavalla suotasangolla kiemurteleva Kelujoki on viehättävä, luonnontilainen melontajoki (Kelujärvi-Rajala kaavaselostuksen mukaan, kuva kaavaselostuksesta).

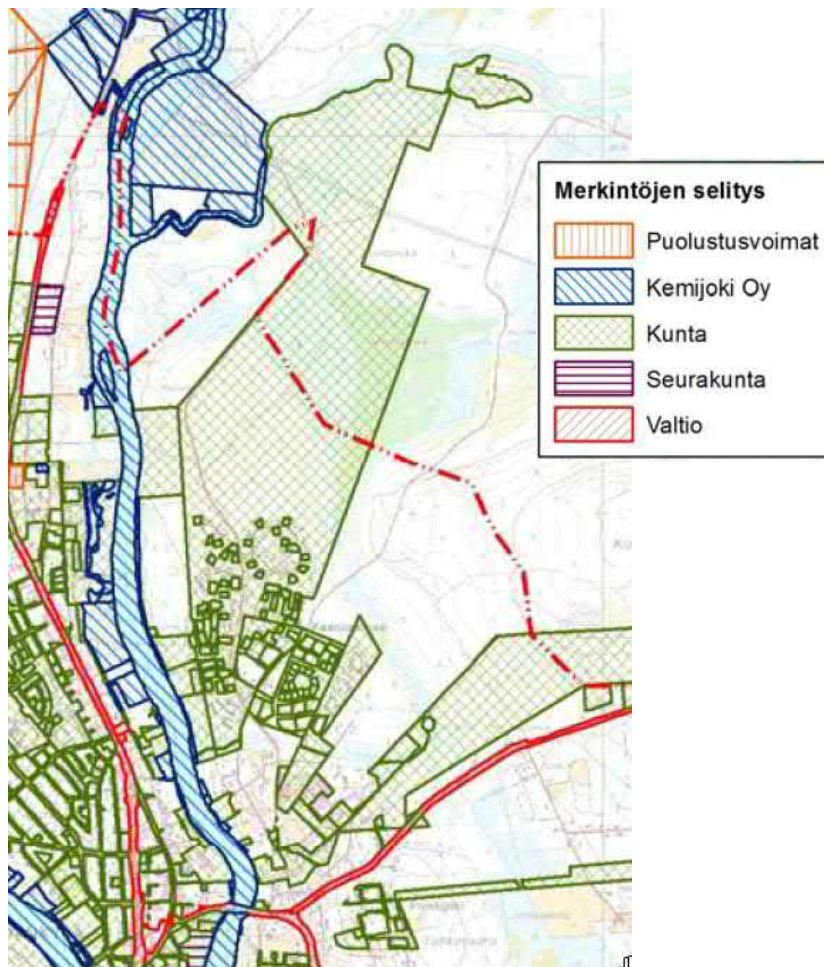
3.10 Palvelut

Suunnittelualueelle ei sijoitu palveluita. Lähimmät palvelut sijoittuvat Pörsiöojan eteläpuolella olevalle Poikkijoen alueelle suunnittelualueen tuntumaan, missä on Lapin ammattiopisto, päiväkotipalvelut ja jäähalli. Kitisenrannan koulu, päivittäistavarakauppa ja Sodankylän keskusta kaikkine muine palveluineen sijoittuvat noin 2 km etäisyydelle Kaanaanmaan asuinalueesta.

Suunnittelualueeseen kuuluvassa Kitisen länsipuolisella alueella Karjalamin kohdalla valtatie 4:n ympäristössä on tilaa vaativan kaupan palveluita ja teollisuusyrityksiä.

3.11 Maanomistus

Alueella on melko laajasti kunnan maanomistusta, mutta myös yksityisten omistajien maa-alueita. Valtion maita ei ole. Suunnittelualueen pohjoisosassa voimalaitoksen ympäristössä on Kemijoki Oy:n maa-alueita.

Ote voimassa olevan yleiskaavan maanomistustiedoista (tilanne 24.11.2011), vastaa nykyistä maanomistusta. Kartalla punainen pistekatkoviiva näyttää voimassa olevan yleiskaavan rajausta.

4 Tavoitteet

Suunnittelualueelle laaditaan oikeusvaikutteinen yleiskaava.

Yleiskaavaa laadittaessa huomioidaan mm. seuraavat seikat (MRL 39 §):

- yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys
- olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyödyntäminen
- asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus
- mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla
- mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön
- kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset
- ympäristöhaittojen vähentäminen
- rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen
- virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Yleiskaavan muita tavoitteita ovat valtatie 5 sekä Sakatin kaivokselle johtavan yhdyntien sijaintien ratkaiseminen. Tämän myötä asumisen ja teollisuus- ja varastoalueiden sijainnit sekä reitistöt sovitetaan tieyhteyksiin.

4.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Tämän osayleiskaavatyön kannalta merkittäviä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ovat:

1. Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
 - luodaan edellytykset alueiden ja yhdyskuntien kehittymiselle elinvoimaisina
 - edistetään monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta
 - vastataan väestö- ja työpaikkakehityksen edellyttämiin tarpeisiin, mahdollistetaan eri väestöryhmien tarpeita vastaava asuntotarjonta
 - edistetään saavutettavuutta ja kevyen liikenteen kehittämistä
2. Tehokas liikennejärjestelmä
 - edistetään liikennejärjestelmän toimivuutta, toimintavarmuutta ja turvallisuutta
 - edistetään vähähiilisyttä
3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
 - ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja, jätetään riittävät suojaetäisyydet, tai riskit hallitaan muulla tavoin
4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
 - huolehditaan luonnon- ja kulttuuriympäristöistä kestäväällä tavalla, mikä on elinkeinojen, väestön hyvinvoinnin ja alueiden identiteetin kannalta tärkeää

- edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä
 - huolehditaan virkistysalueiden riittävydestä ja viheralueverkoston jatkuvuudesta
5. Uusiutumiskykyinen energiahuolto
- varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon tarpeisiin (turvataan Kelukosken voimalaitoksen toimintaedellytykset)
 - turvataan merkittävien voimajohtojen linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet, voimajohtojen linjauksissa hyödynnetään olemassa olevia johtokäytäviä

4.2 Maakuntakaavasta johdetut tavoitteet

Osayleiskaava toteuttaa sekä voimassa olevan että vireillä olevan maakuntakaavan tavoitteita. Vireillä olevassa Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu työpaikka-alueita Kelukosken voimalaitoksen etelä- ja pohjoispuolelle. Työpaikka-alueita ei kuitenkaan ole tarpeen osoittaa kirkonkylän osayleiskaavan osalle, vaan Sakatin osayleiskaava-alueelle. Maakuntakaavassa M-alueet on osoitettu metsätalous- ja poronhoitoalueina, minkä vuoksi osayleiskaavan osalta tulee selvittää, onko tarpeen nostaa esille poronhoitoa M-alueen merkinnässä vai ovatko metsäalueet enemmän maatalousalueita.

Viranomaisneuvottelussa (1. viranomaisneuvottelu 29.10.2020) on todettu, että maakuntakaavan mukaista pääradan yhteystarvetta ei tarvitse tässä osayleiskaavassa osoittaa, koska toteutusaikataulu on vielä epävarma ja maakuntakaavassa sijaintia ei ole tarkasteltu.

4.3 Mitoitustavoitteet

Osayleiskaavan muutosta varten ei ole tehty uusia emätilaselvityksiä. Kelujoen suulla olevien rantavyöhykkeen rakennuspaikkojen osalta tukeudutaan Kelujärvi-Rajala osayleiskaavaan ja sen kantatilaselvitykseen ja -mitoitustavoitteisiin. Muut mitoitustavoitteet vastaavat kirkonkylän osayleiskaavan tavoitteita (vuodelta 2014).

4.4 Osallistuminen

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n mukaan kaavoitukseen osallisia ovat alueen maanomistajat ja ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Lisäksi osallisia ovat viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään. Osallisilla on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavan vaikutuksia ja lausua, kirjallisesti tai suullisesti, mielipiteensä asiasta.

Tässä hankkeessa keskeisiä osallisia ovat:

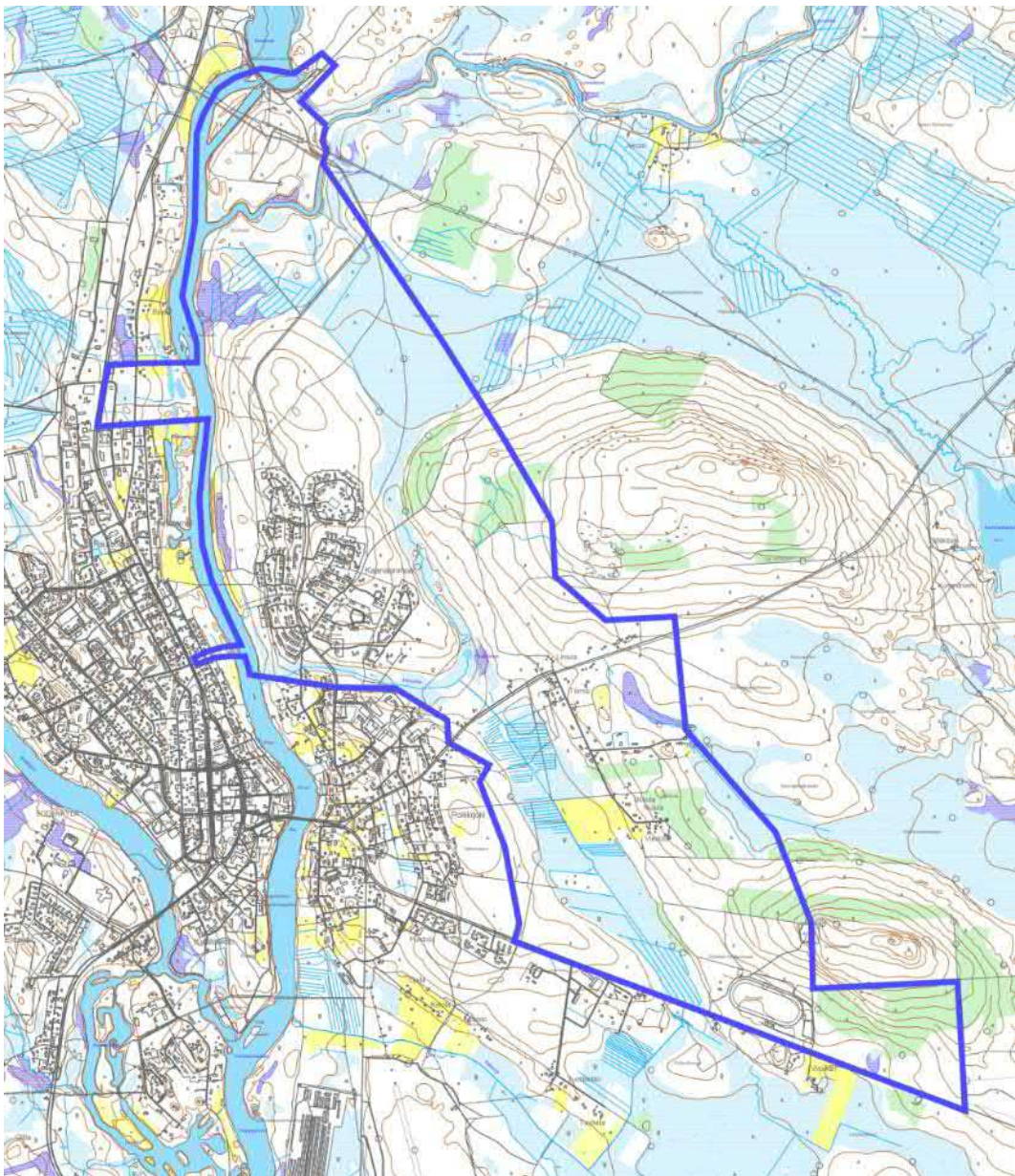
- Alueen ja lähiympäristön maanomistajat, yrittäjät, asukkaat, työntekijät ja palveluiden käyttäjät
- Kunnan toimielimet, joiden toimialaa asia koskee
- Viranomaiset
 - Lapin ELY-keskus
 - Lapin liitto
 - Lapin maakuntamuseo

- Lapin pelastuslaitos
- Väylävirasto
- Alueella toimivat yhtiöt ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään sekä muut vastaavat toimijat, mm:
 - asukkaita edustavat yhteisöt
 - Kemijoki Oy
 - Sodankylän Lämpö ja Vesi Oy
 - Rovakaira Oy
 - Fingrid Oy
 - AA Sakatti Mining Oy

5 Yleiskaava

5.1 Kaava-alueen rajaus

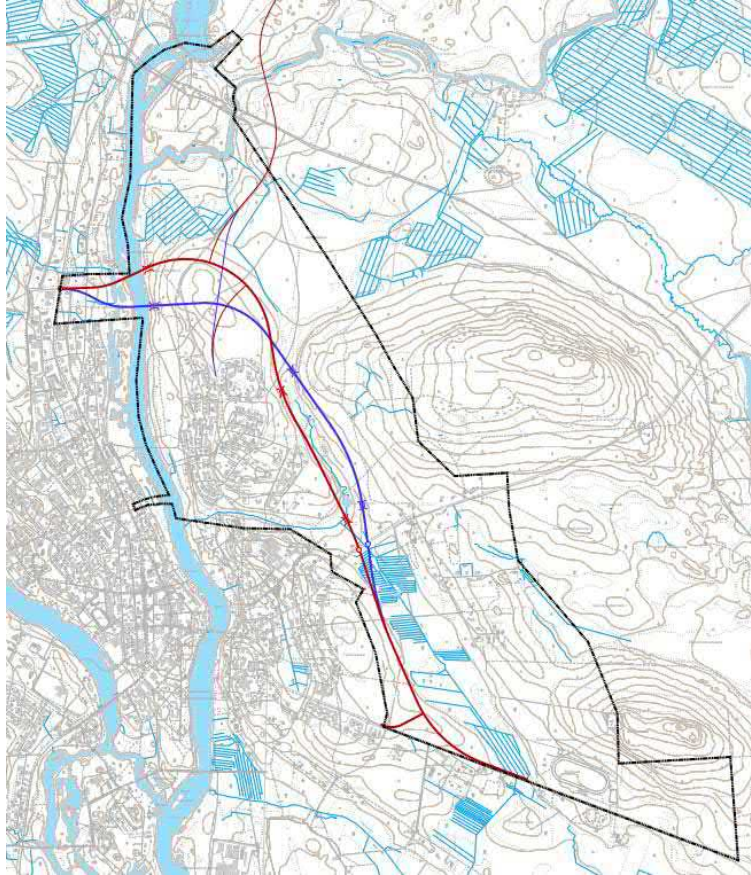
Kaava-alue on rajattu niin, että se kattaa riittävän laajasti valtatie uuden linjauksen molempien vaihtoehtojen vaikutusalueen. Lisäksi kaava-alueeseen kuuluu Kelukosken voimalaitos, jonka pohjoispuolelta alkaa Sakatin kaivoshankkeeseen liittyvän osayleiskaavan alue. Kaava-alueeseen sisältyy myös voimassa olevan osayleiskaavan valtatie 5 uuden linjauksen alue, joka voidaan ottaa muuhun käyttöön tien toteutuessa pohjoisemmaksi aiemmasta suunnitelmasta.

5.2 Yleiskaavan kuvaus

5.2.1 Maankäyttövaihtoehdot

Osayleiskaavamuutoksen valmisteluvaiheessa (luonnosvaihe) on tutkittu kahta tielinjausvaihtoehtoa (vaihtoehdot eli VE 1 ja 2). Nämä molemmat mukailevat maakuntakaavan selvitystyössä valittua vaihtoehtoa 2, mutta linjaus on hieman eri valtatie 5 osalta Savukoskentien pohjoispuolella, Savukoskentien eteläpuolella linjaus on molemmissa vaihtoehdoissa lähes sama. Valtatiehen liittyy Sakatin yhdystien linjaus. Lisäksi vaihtoehdoissa esitetään kevyen liikenteen yhteyksiä ja reittien linjauksia.

Tielinjausvaihtoehtojen ero näkyy yllä olevassa kuvassa. Siinä punaisella vaihtoehto 1 (VE1), sinisellä vaihtoehto 2 (VE2). Tielinjat on käsitelty valmisteluvaiheessa kahden vaihtoehdon osalta viivamaisina, mutta ehdotusvaiheessa nähtäville menevässä versiossa on käytössä aluevaraus suunnitelman mukaiset aluevaraukset, joiden pohjalta pystytään tarkentamaan suojaetäisyydet ja meluntorjuntatarpeet. Keskeinen ero vaihtoehtojen välille tulee siitä, että vaihtoehdossa 1 tielinjaus ei ylitä Pörsiölämmelle laskevaa puroa ja Kitisen ylittävä silta on vaihtoehdoissa eri kohdissa.

Valtatien 5 ja siihen liittyvän Sakatin yhdystien osalle tehdään kaavatyön rinnalla aluevaraus suunnitelmaa, jonka tuloksia hyödynnetään kaavaratkaisussa. Aluevaraus suunnitelman kuvaukset linjausvaihtoehdoista (alustava luonnos 4.2.2021):

Linjausvaihtoehto 1, vt 5

Valtatien 5 vaihtoehto 1 mukainen tielinjaus sijoittuu Pelkosenniemen suunnasta tultaessa voimassa olevan yleis- ja asemakaavan mukaisesti uuteen maastokäytävään Mantovaaran

läheisyydessä teollisuusalueen kohdalta. Tämän jälkeen tielinjaus sijoittuu Poikkijoen ja Kaanaanmaan asuinalueiden läheisyyteen ohittaen alueet niiden itäpuolelta. Kaanaanmaan pohjoisreunalla tielinjaus kaartaa loivasti lännen suuntaan ylittäen Kitisen Lammassaaren eteläpäästä ja liittyen valtatielle 4 Varuskunnantien liittymän kohdalla. Valtatien alustava kokonaisleveys on 8 metriä ja päällysteen leveys on 7,5 metriä.

Valtatielle tulee uusia tie- ja katuliittymiä Kemijärventien, Savukoskentien, Kelukoskentien, Pohjantien ja Väylätien liittymiin. Lisäksi Pääköntien yksityistielle tulee liittymä valtatie itäpuolelle. Uusi tieyhteys pohjoiseen kohti suunniteltavaa Sakatin kaivosta linjautuu Kaanaanmaan pohjoisosasta Juontoaavan vieritse kohti pohjoista ja kaivosaluetta. Savukoskentien ja valtatie 4 liittymät on alustavasti suunniteltu kiertoliittiminä.

Uusi jalankulku ja pyöräilyväylä rakennetaan Kaanaanmaan asuinalueelta valtatie 5 varrelle Kitisen ylijoen länsipuolelle.

Kitisen kohdalle valtatielle 5 rakennetaan uusi ajoneuvoliikenteen silta. Sillalle sijoittuu myös jalankulku- ja pyöräilyväylä.

Kelka- ja hiihtoreittien alikulkukäytävät rakennetaan nykyisten reittien läheisyyteen Kaanaanmaan ja Kuolpuvaaran väliin.

Vt 5 linjausvaihtoehto 2

Valtatie 5 vaihtoehto 2 mukainen tielinjaus sijoittuu eteläosassaan samaan maastokäytävään kuin vaihtoehto 1. Savukoskentien liittymän kohdalla tielinjaus sijoittuu Pörsiölammen itäpuolelle Kuolpuvaaran reunalle kauemmas Kaanaanmaan asuinalueesta. Kaanaanmaan pohjoisosassa tielinjaus kaartaa mäen keskeltä lännen suuntaan ylittäen Kitisen Lammassaaren eteläpuolelta ja liittyen valtatielle 4 Varuskunnantien liittymän kohdalla. Valtatie alustava kokonaisleveys on 8 metriä ja päällysteen leveys on 7,5 metriä.

Valtatielle tulee uusia tie- ja katuliittymiä Kemijärventien, Savukoskentien, Kelukoskentien, Pohjantien ja Väylätien liittymiin. Lisäksi Pääköntien yksityistielle tulee liittymä valtatie itäpuolelle. Uusi tieyhteys pohjoiseen kohti suunniteltavaa Sakatin kaivosta linjautuu Kaanaanmaasta kohti Sakattia. Savukoskentien, Sakatin tieyhteyden ja valtatie 4 liittymät on alustavasti suunniteltu kiertoliittiminä.

Uusi jalankulku ja pyöräilyväylä rakennetaan Kaanaanmaan asuinalueelta valtatie 5 varrelle Kitisen ylijoen länsipuolelle vastaavasti kuin vaihtoehdossa 1.

Kitisen kohdalle valtatielle 5 rakennetaan uusi ajoneuvoliikenteen silta. Sillalle sijoittuu myös jalankulku- ja pyöräilyväylä. Siltapaikka on hieman etelämpänä kuin vaihtoehdossa 1.

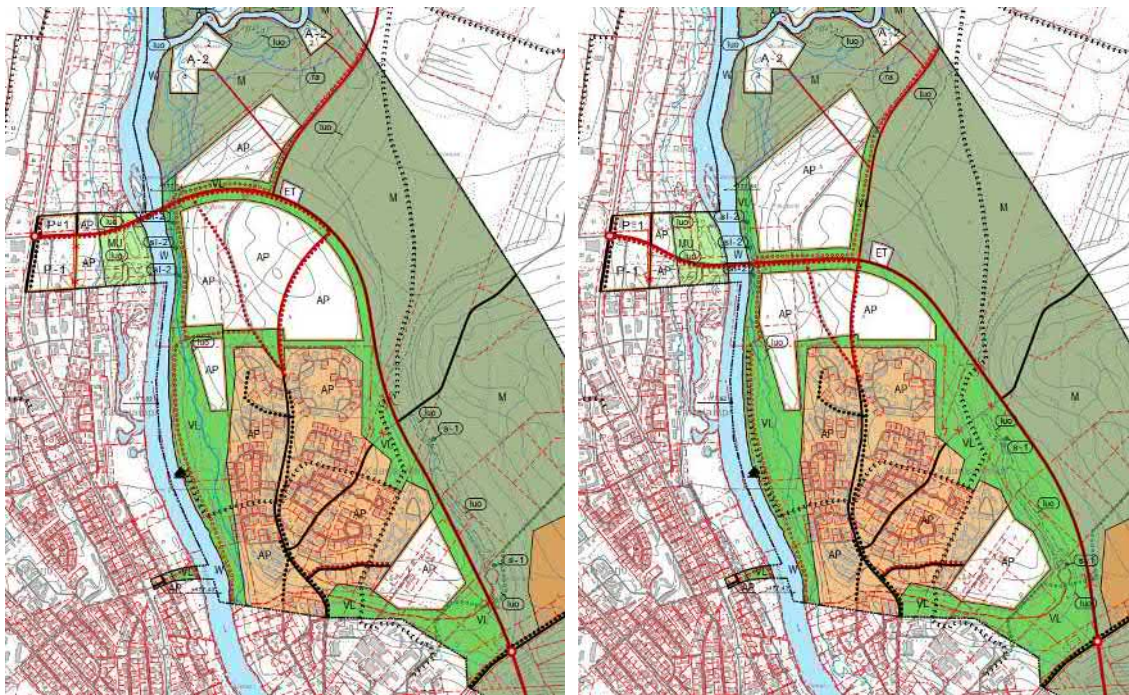
Kelka- ja hiihtoreittien alikulkukäytävät rakennetaan nykyisten reittien läheisyyteen Kuolpuvaaran kupeeseen.

Aluevaraussuunnitelman tulokset huomioidaan kaavatyössä, ja lisäksi kaava-alue kattaa suunnittelun keskeisen vaikutusalueen. Molemmassa vaihtoehdoissa on mahdollista toteuttaa kattava virkistysalue- ja yhteysverkko alueiden, reittien ja kevyenliikenteen yhteyksien myötä.

Vaihtoehtoihin on merkitty kevyenliikenteen olevat ja uudet reitit, samoin muut reitit, joihin liittyy alitustarpeita valtatielle 5. Vaihtoehtoissa moottorikelkkareittejä on linjattu uudelleen myös osayleiskaava-alueen ulkopuolella. Molemmissa vaihtoehtoissa on lisätty ulkoilureittejä Kaanaanmaan ja sen pohjoispuolella olevan uuden asumisen alueen kohdalla Kitisen itärannalle.

Vaihtoehdossa 1 virkistysalue (VL) jää suppeammaksi, mutta Kulpuovaaran etelärinne jää laajemmalla alueella maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M), jossa myös virkistäytyminen sekä esimerkiksi keräily on mahdollista.

Tielinjauksen sijainnista johtuen asumisen alueet eroavat hieman toisistaan vaihtoehtoissa. Uudet asuinalueet on molemmissa vaihtoehtoissa osoitettu sekä jatkettu osittain lähelle jokirantaa suotuisaan ilmansuuntaan. Asemakaavoituksella on mahdollista suunnitella viihtyisiä asumisen mahdollisuuksia vaihtoehdosta riippumatta. Valtateiden 4 ja 5 risteysalue on molemmissa vaihtoehtoissa osoitettu palvelujen alueeksi (P-1), mikä mahdollistaa risteysalueen hyödyntämisen hyvin saavutettavana palvelujen ja elinkeinojen alueena.

Vasemmalla vaihtoehto 1, oikealla vaihtoehto 2 sekä näiden pohjalta esitetyt aluevaraukset asumiselle ja virkistyselle sekä reitistöt alituksineen.

5.2.2 Kokonaisrakenne ja -mitoitus

Valtatie 5 uuden linjauksen läheiset vakituiselle asutukselle asemakaavoitettavat alueet (AP) ovat pinta-alallisesti samaa suuruusluokkaa tai hieman laajempia kuin voimassa olevan kaavan vastaavat uudet alueet. Voimassa olevassa osayleiskaavassa kunnan väkiluvun tavoitteeksi on asetettu tavoitteeksi 8 900 henkeä, minkä pohjalta aluevaraukset on tehty. Nyt laadittavassa osayleiskaavatyössä on todettu, että AP-alueita ei ole tarpeen lisätä tai poistaa voimassa olevaan osayleiskaavaan nähden. Asuinrakentamisen alueet (AP) on rajattu uudelleen, ja niiden yhteyteen

on osoitettu kaukolämpöön liittyvä ET-aluevaraus (yhdyskuntateknisen huollon alue), joka on myös voimassa olevassa kaavassa. AP-alueiden on katsottu riittävän taajaman laajenemisen tarpeisiin. Voimassa olevassa kaavassa Kaanaanmaan vakitukselle asumiselle asemakaavoitettavien uusien alueiden pinta-ala on noin 65 ha, vaihtoehdossa 1 vastaavien alueiden pinta-ala on noin 74 ha, ja vaihtoehdossa 2 noin 72 ha.

Teollisuus- ja varastoalue on osoitettu valtatie uutta linjausta mukaillen kuten voimassa olevassakin kaavassa, alueelle soveltuu mahdollinen kuljetuksia vaativa teollisuus- ja logistiikkatoiminta. Taajaman osaksi Kitisen länsipuolelle on osoitettu palvelujen aluetta valtateiden risteykseen sekä asumisen aluetta voimassa olevan kaavan mukaisesti.

Maaseutumaisen asutuksen alue on suunnittelutarveratkaisujen aluetta, voimassa olevaan kaavaan nähden hieman laajennettuna. Alueen rakentamispaine on vähäisempi. Kuolpuvaaran rinteeseen voimassa olevassa kaavassa esitetty asumisen reservialue on poistettu samoin kuin teollisuuden reservialue kaava-alueen eteläosalla. Näille aluevarauksille ei katsottu olevan tarvetta. Rakentamispaineen kasvaessa alueen mahdollisuudet asumiselle tulee tutkia kaavamuutoksen tai asemakaavoituksen kautta.

Kelujoen suun rakennuspaikat ovat Kelujoki-Rajala -osayleiskaavan mukaisia. Tällä osalla rakentaminen voidaan merkityllä ranta-alueella toteuttaa tämän osayleiskaavan pohjalta (MRL 72 §:n mukaisesti). Rakennuspaikat perustuvat emätilaselvitykseen ja rakennusoikeudet on siirretty emätilaselvityksen perusteella maanomistajakohtaisesti kaavassa esitetyille rakennuspaikoille. Ote emätilaselvityksestä näiden tilojen osalta tämän selostuksen liitteenä. Tulvan osalta korkeusluvut on muutettu N2000-järjestelmään ja tulva-alueen rajausta tarkennettu Kitisen tulvakorkeuslukujen ja uusimman korkotietoaaineiston pohjalta Kelujärvi-Rajala osayleiskaavaan nähden.

Raviradan aluetta (VU-1) on laajennettu, jotta alueelle voidaan toteuttaa nykyistä paremmin harjoitus- ja harrastustoimintoja. Raviradan vierellä on myös eläinten hautausmaa. Kelukosken voimalaitoksen alueen rajausta on tarkennettu Kelujärvi-Rajala osayleiskaavassa esitetystä.

Valtatien 5 tielinjausvaihtoehdot sijoittuvat Kitisen rannassa olevan lapinleikkiesiintymän kohdalle. Lapinleikki on luonnonsuojelulain mukaan rauhoitettu laji sekä luontodirektiivin liitteen IV (b) laji, jonka hävittäminen on kielletty. Yleiskaavassa esitetyt tielinjaukset (vaihtoehdot 1 ja 2) on Kitisen ylityksen osalta linjattu niin, että lapinleikkiesiintymä voi säilyä.

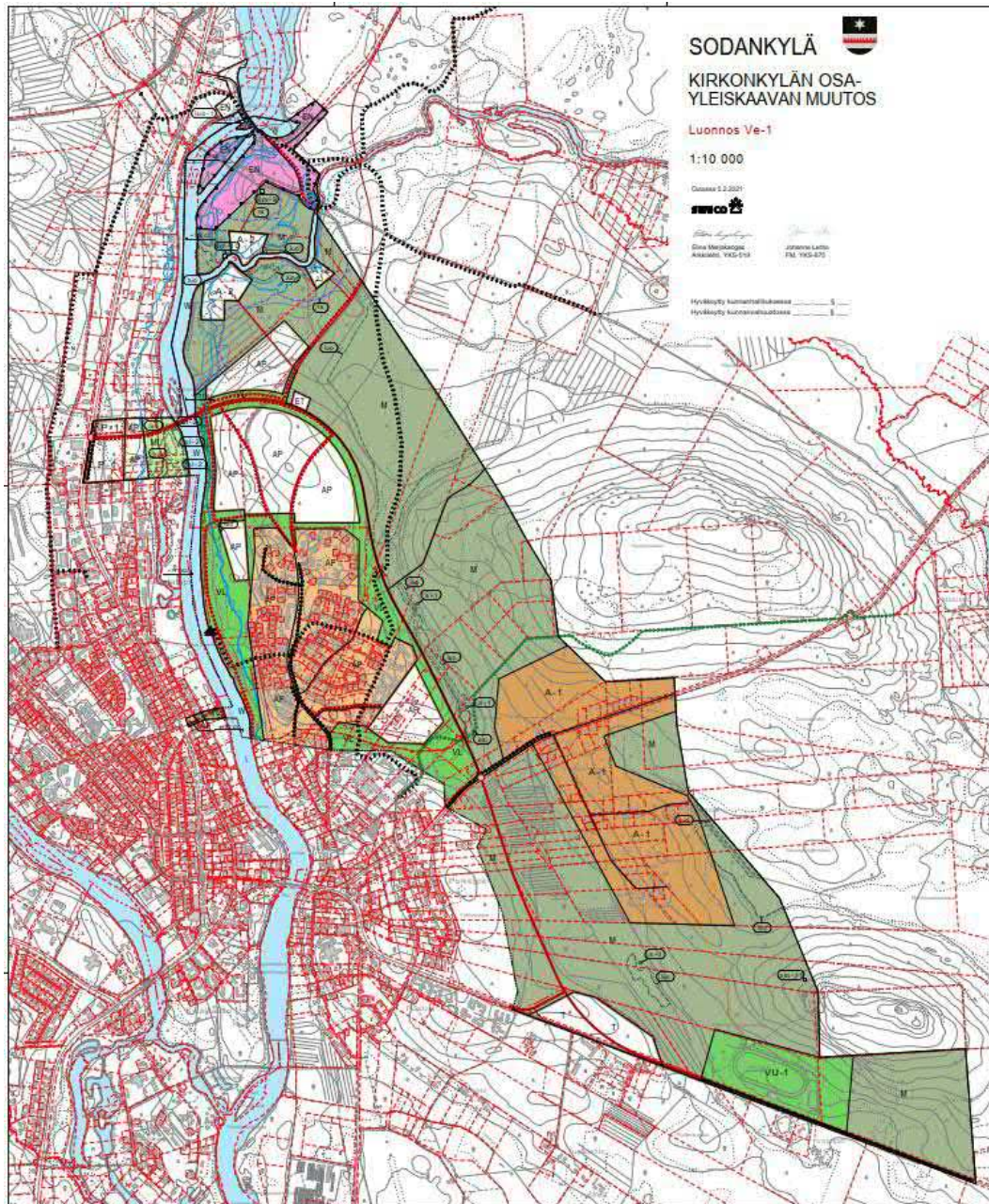
Kitisen länsirannalle tieyhteyden kohdalle sijoittuu myös viitasammakolle soveliaita esiintymispaikkoja. Ennen osayleiskaavan ehdotusvaihetta selvitetään, onko alueella sammakkoja. Selvitystä ei ole tehty osayleiskaavan valmisteluvaiheessa (eli ennen luonnosvaiheen nähtävillääoloa), koska esiintymä tuli ilmi luontoselvityksen yhteydessä maastokaudella 2020 (kesällä, selvitys valmistunut syksyllä), ja viitasammakoiden esiintyminen voidaan selvittää vain keväisin sammakoiden kutuaikoina.

Aluevaraussuunnitelman osana huomioidaan valtatie ja yhdystien suojaetäisyydet ja meluntorjuntatarpeet. Osayleiskaavassa käytetään Valtioneuvoston päätöksen 993/1992 mukaisia ohjearvoja, jotka ovat:

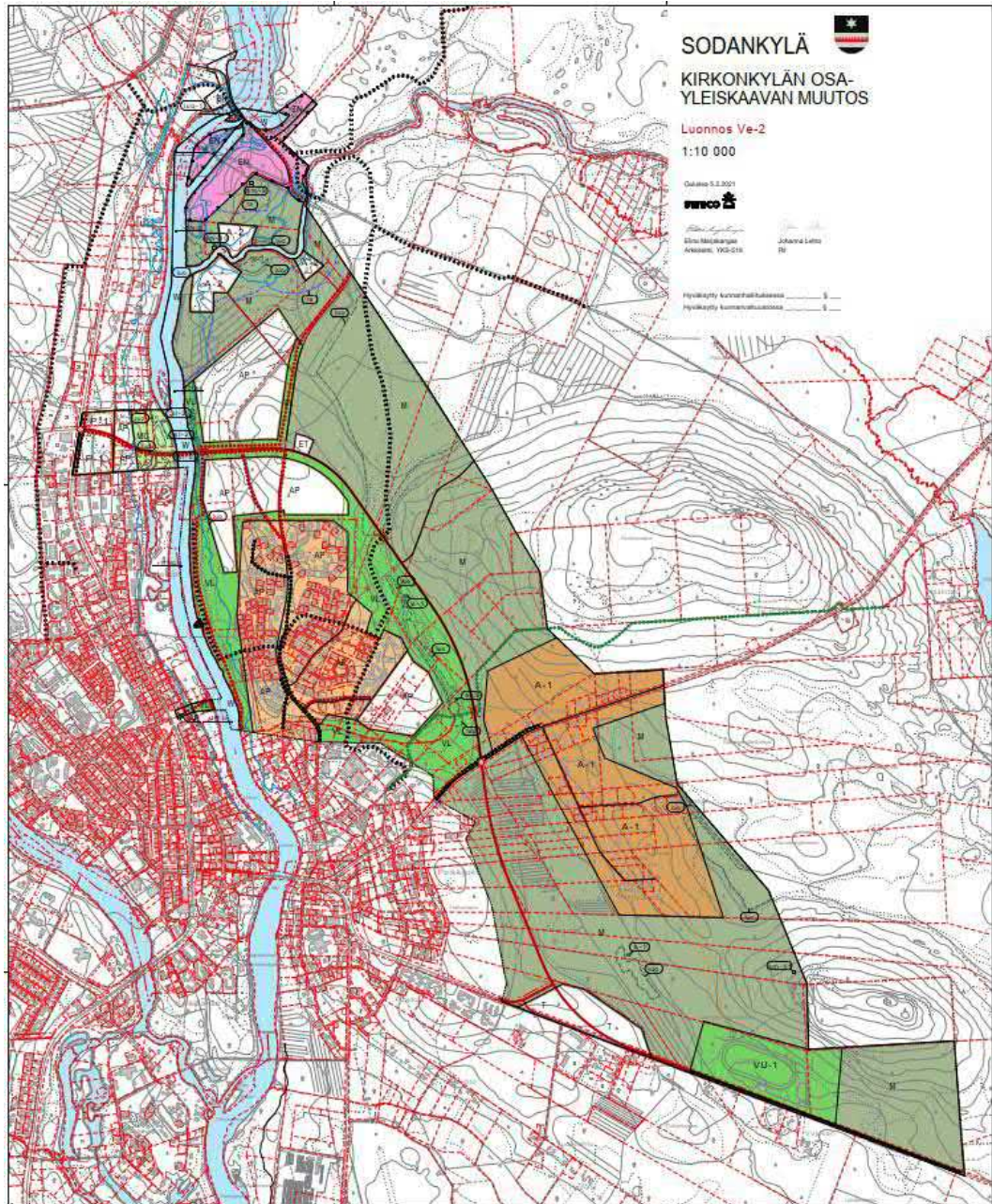
Ohjeavot ulkona	Päivä	Yö
Asumiseen käytettävät alueet, virkistysalueet taajamissa ja niiden välittömässä läheisyydessä sekä hoito- ja oppilaitoksia palvelevat alueet	55 dB	50 dB
Uudet asumiseen käytettävät alueet, virkistysalueet taajamissa sekä hoitolaitoksia ja oppilaitoksia palvelevat alueet	55 dB	45 dB
Loma-asumiseen käytettävät alueet, leirintäalueet, virkistysalueet taajamien ulkopuolella ja luonnonsuojelualueet	45 dB	40 dB
Ohjeavot sisällä	Päivä	Yö
Asuin- potilas- ja majoitushuoneet	35 dB	30 dB
Opetus- ja kokoontumistilat	35 dB	
Liike- ja toimistohuoneistot	45 dB	

Melutason ohjeavot (Vnp 993/1992)

5.3 Kuvaus alueittain, kaavamerkinntä ja -määräykset

Osayleiskaavan luonnos, vaihtoehto 1 (VE1).

Osayleiskaavan luonnos, vaihtoehto 2 (VE2).

5.3.1 Liikenne

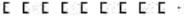

Kaavan keskeinen tarkoitus on osoittaa valtatie 5 uusi linjaus sekä siihen liittyvä Sakatin yhdystie. Valmisteluvaiheessa tielinjaukselle on kaksi vaihtoehtoa (VE1 ja VE2), ja luonnoksessa tieyhteys on esitetty viivamaisena. Valmisteluvaiheen palautteen (lausunnot ja mahdolliset mielipiteet) pohjalta laaditaan kaavaehdotus, jossa tielinjaus voidaan esittää myös aluemaisena.

	Valtatie/kantatie.
	Uusi valtatie/kantatie.
	Yhdystie/kokoojakatu.
	Uusi yhdystie/kokoojakatu.

Uuteen valtatiehen liittyy myös kiertoliittymiä sekä kaksi poistuvaa tieyhteyttä.

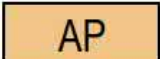
	Uusi kiertoliittymä.
	Poistuva tieosuus.

Tielinjaus vaikuttaa kevyenliikenteen reitteihin sekä virkistysreittien linjauksiin. Reiteille tarvitaan myös turvalliset alitukset valtatielle 5.

	Uusi alikulku.
	Ohjeellinen hevosurheilua ja -harrastusta palveleva kulkuyhteys.
	Kevyen liikenteen reitti.
	Uusi kevyen liikenteen reitti.
	Uusi ulkoilureitti.
	Moottorikelkkaura
	Kuntorata

5.3.2 Muut alueet

Osayleiskaavan muutosalueella on asemakaavoitettuja alueita sekä asemakaavoitettavaksi tarkoitettuja alueita asumiselle, palveluille sekä teollisuudelle. Myös virkistysalueet ja -kohteet tulee tarkentaa asemakaavoituksen myötä. Raviradan aluetta voidaan kehittää myös muiden tarkentavien suunnitelmien kautta.

	Asemakaavoitettu alue.
	Pientalovaltainen asuntoalue.

Palvelujen ja hallinnon alue.
Alue on tarkoitettu pääasiassa julkisten ja kaupallisten palveluiden tarpeisiin. Alueella sallitaan paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppa.

Teollisuus- ja varastoalue.

Lähivirkistysalue.

Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue.
Alue osoitetaan hevosten pitämistä sekä niihin liittyviä harjoitus- ja harrastustoimintaa varten. Alueelle saa rakentaa tätä käyttötarkoitusta palvelevia rakennuksia ja rakennelmia.

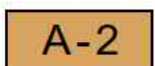
Venevalkama

Mantovaaran alueen rakentaminen voidaan toteuttaa suunnittelutarveratkaisuin, mikäli alueen rakentamispainetta ei kasva nykyisestä merkittävästi. Tiivis lisärakentaminen vaatii asemakaavoituksen. Alueelle voidaan toteuttaa myös pienimuotoista elinkeinotoimintaa (maa- ja metsätaloutta, matkailua ja virkistyspalveluita).

Maaseutumaisen asutuksen alue.
Alueelle saa sijoittaa asuinrakennuksia, kotieläinrakennuksia, kaupallisia puutarha- ja viljelyalueita sekä matkailu- ja virkistyspalveluita. Alueelle ei saa rakentaa lomakylää. Rakentaminen on mahdollista ilman asemakaavaa suunnittelutarveratkaisulla, jos rakennusluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Kelujoen suulle on määritetty ranta-alue, jonka osalla rakennuslupa voidaan myöntää suoraan tämän kaavan perusteella (MRL 72§). Alue on Kelujoki-Rajala -osayleiskaavan muutosaluetta, ja rakentaminen on mahdollista jo voimassa olevan kaavan pohjalta. Rakennuspaikkojen lukumäärää ei ole muutettu Kelujärvi-Rajala -osayleiskaavan emätilaselvitykseen perustuvasta mitoituksista, joten myöskään rakentamisen lupakäytäntöä ei ole katsottu tarpeelliseksi muuttaa. Alueen rakentamisessa tulee huomioida tulvauhka ja siitä juontuva rakentamiskorkeusvaade sekä muinaismuistot.

Rantavyöhykkeelle sijoittuva asuntoalue.
Rakennuspaikkojen lukumäärä on määritelty kiinteistökohtaisesti emätilaselvitykseen perustuen ja yleiskaavaa voidaan käyttää rakennusluvan myöntämisen perusteena. Uuden rakennuspaikan tulee olla pinta-alaltaan vähintään 2000 m². Rakennuspaikalle saa rakentaa yksiasuntoisen asuinrakennuksen ja talousrakennuksia, joiden yhteenlaskettu rakennusoikeus saa olla enintään 20 % rakennuspaikan pinta-alasta.

1

Alueen rakennuspaikkojen lukumäärä kiinteistökohtaisesti.
Alueille saa rakentaa ilman ranta-asemakaavaa enintään kaavakartalla numeroin osoitetun määrän loma-asuntoja tai asuntoja. Luku osoittaa kiinteistön alueelle muodostettavien rakennuspaikkojen enimmäismäärän.

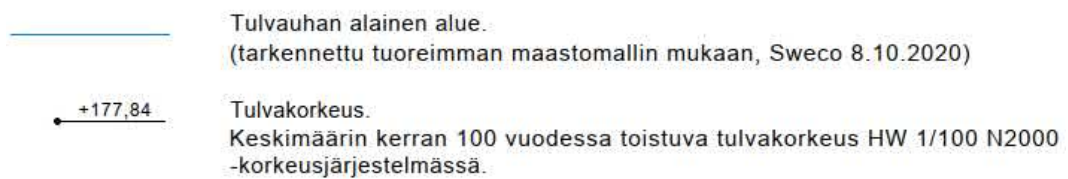

Ranta-alue.

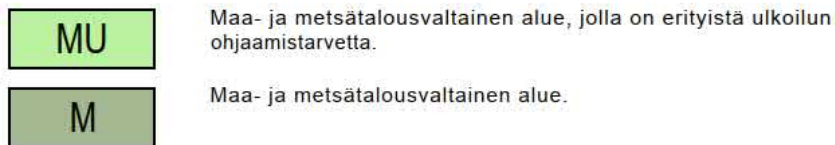
Tulva-aluetta on tarkennettu tuoreimman maastomallin mukaan (Sweco 8.10.2020). Kaavakartalla on esitetty HQ 1/100 -tulvamallilaskelman mukainen tulvakorkeus (N2000-korkeusjärjestelmässä).

Määräyksen mukaisesti kosteudelle alttiit rakennusosat tulee sijoittaa vähintään 0,5 m ylemmäksi kuin tulvakorkeuslukeman osoittama korkotaso. Lisäksi tulee huomioida, että kaavan hyväksymisen jälkeen voi tulla selvityksiä, joissa on esitetty poikkeavia korkeuksia, rakennusluvan myöntävä viranomaisena voi erityisestä syystä vaatia rakennusta sijoitettavaksi korkeammallekin, tai tulvakorkeus on joskus ylitetty (jolloin tämä korkeampi korkeus on otettava määrääväksi korkeudeksi määritettäessä alimpia rakentamiskorkeuksia).

Kelukosken voimalaitoksen alapuolella on patomurtuman vaara, mutta voimalaitostoimijan (Kemijoki Oy) mukaan Kelujoen suulla olevat rakennuspaikat voidaan osoittaa kaavassa, sillä vaaran ei katsota yltävän näille alueille.

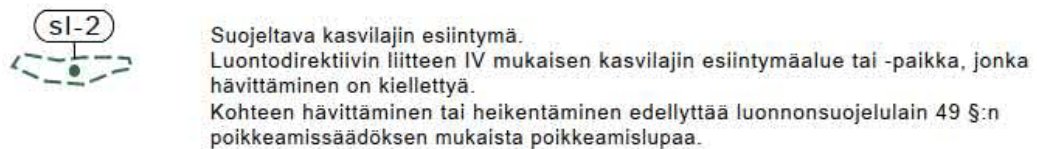
Kaava-alueen itäreuna on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta. Kitisen länsirannalla on maa- ja metsätalousvaltainen alue, jossa on ulkoilun ohjaamistarvetta, tieyhteyden (sillan) ympäristössä.

5.3.3 Muut erityiskohteet

Kaava-alueen luontoselvityksen mukaiset luontokohteet on huomioitu omilla merkinnöillään. Alueella on sekä luonnonsuojelulain että vesilain mukaisia kohteita. Lisäksi alueella on luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita mm. Pörsiölampeen laskevan luonnontilaisen puron yhteydessä.

Luontokohteet on huomioitu kaavan aluevarauksissa ja reiteissä. Valtatien 5 uusi linjaus on molemmissa vaihtoehdoissa esitetty Kitisen ylittävältä osalta kasvilajien esiintymäalueelle sekä vaihtoehdon 2 osalta lähelle lähteitä ja puroa. Mikäli kohteet vaarantuvat tierakentamisen yhteydessä, tulee hakea poikkeamislupaa.

Suojeltava vesiluontotyyppi.
Vesilain 2. luvun 11 § tarkoittama lähde.
Kohteen luonnontilan vaarantaminen on kielletty, ellei lupaviranomainen ole myöntänyt poikkeusta kiellosta.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue.

Muinaisjäännökset on esitetty arkeologisen inventoinnin pohjalta. Kaavakartalla näkyvät ne kohteet, joille on selvityksessä esitetty suojavyöhykettä, inventoinnissa esitetyn kaavamääräyksen mukaisena.

Muinaisjäännös.
Muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama kiinteä muinaisjäännös.
Kaikista aluetta koskevista maankäyttösuunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

9. Suukangas, työ- ja valmistuspaikat (1000031268)
10. Suukoski, kivikautinen asuinpaikka (1000030056)
11. Mantovaara, kivirakenteet (uusi kohde)

Suunnittelualueella on Kelukosken voimalaitosalue (energiahuollon alue) sekä kaukolämpöverkon kehittämiseksi varattu alue (yhdyskuntateknisen huollon alue).

Yhdyskuntateknisen huollon alue.

Energiahuollon alue.

5.3.4 Yleismääräykset

Yleismääräyksissä todetaan, että rakentaminen on tarkoitus toteuttaa asemakaavoittamalla lukuun ottamatta maanteiden alueita, jotka perustuvat aluevaraussuunnitelmaan (valtatie 5 ja Sakatin yhdystie), Kelujoen suun ranta-alueita (A-2 ja ra eli ranta-alue) sekä suunnittelutarvealueiksi erikseen määritellyjä alueita (A-1).

Yleismääräyksissä myös edellytetään liikenneväylien varsilla meluntorjuntatarpeita, jotta melutason ohjearvot eivät ylitä (Valtioneuvoston päätös 993/1992). Asemakaavoitettavilla alueilla nämä tarkentuvat asemakaavoituksen yhteydessä, mutta melumallinnusten tulokset huomioidaan kaavaehdotuksessa, jossa valtatie 5 linjaus sekä Sakatin yhdystie tullaan esittämään valitun vaihtoehdon mukaisena aluevaraussuunnitelman pohjalta. Aluevarausten yhteydessä esitetään myös suojaetäisyydet ja meluntorjuntatarpeet. Asemakaava-alueiden ulkopuolella meluntorjunta tulee huomioida lupien käsittelyn yhteydessä.

Lisäksi yleismääräyksissä todetaan, että yleiskaavaa voidaan käyttää suoraan rakennusluvan myöntämisen perusteena ranta-alueella (MRL 72§). Lisäksi määrätään pengerryksistä,

rakentamisen etäisyyksistä rantaviivaan, jätevesien käsittelystä sekä rantakasvillisuuden säilyttämisestä:

Viemärlaitosten toiminta-alueilla olevilla kiinteistöillä syntyvät jätevedet on johdettava yleiseen viemäriin. Viemäriverkoston ulkopuolella jätevedet on käsiteltävä ja puhdistettava jätevesilain edellyttämällä tavalla.

Ranta-alueita koskevat määräykset:

Ranta-alueella tätä oikeusvaikutteista yleiskaavaa voidaan käyttää suoraan asuin- ja lomarakennusten rakennuslupien myöntämisen perusteena MRL 72 §:n mukaisesti. Ranta-alueella rakennusoikeudet on siirretty emätilaselvityksen perusteella maanomistajakohtaisesti kaavanmukaisille rakennuspaikoille. Muilla ranta-alueen osilla rakentaminen on kielletty.

Rakennukset tulee perustaa maaston mukaisesti ilman suuria leikkauksia tai pengerryksiä.

Loma-asuntojen etäisyys rantaviivasta tulee olla vähintään 30 m ja erillisen saunarakennuksen ja talousrakennuksen etäisyys vähintään 15 m.

Rantakasvillisuuden säilymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Luonnonmukainen ranta ja rantapuusto on pyrittävä säilyttämään 50 metrin etäisyydellä vesialueen keskiveden mukaisesta rantaviivasta.

5.4 Vertailevat tarkastelut

5.4.1 Muutos nykytilanteeseen

Verrattuna voimassa olevaan kaavaan keskeinen muutos on valtatie 5 linjauksen muutos. Valtatie 5 linjaus kulkee voimassa olevan kirkonkylän osayleiskaavan ja asemakaavan mukaista linjausta idempänä ja Kitisen ylitys (silta) on osoitettu pohjoisemmaksi verrattuna voimassa olevan osayleiskaavaan. Muutoksen myötä uusien asuinalueiden sijaintia on hieman muokattu. Kokonaisuutena mitoitus säilyy aiemman mukaisena. Myös reittien ja kevyenliikenteen yhteyksiä on tarkasteltu valtatie 5 muuttuva linjaus huomioiden.

5.4.2 Valtakunnalliset ja seudulliset intressit

Valtatie 5 linjauksen muutos toteuttaa erityisesti valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohtaa 2. (tehokas liikennejärjestelmä), koska osayleiskaavan muutoksella pystytään parantamaan valtatie 5 liikenteen sujuvuutta ja käytettävyyttä nykyisestä. Samalla toteutetaan tavoitteesta 1. hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta ja saavutettavuuden edistämistä sekä tavoitetta 5., jonka mukaisesti tulee huomioida kuljetusten toimivuus. Valtatie 5 uusi linjaus mahdollistaa myös raskaan liikenteen sujuvamman kulkemisen alueella.

Osayleiskaavassa on pystytty osoittamaan uusia asuin- ja teollisuusalueita voimassa olevan osayleiskaavan mitoituksen mukaisesti, minkä pohjata tavoitteen 1. mukaisesti vastataan väestö- ja työpaikkakehityksen edellyttämiin tarpeisiin. Toimintojen sijoittelussa sekä erityisesti kaavamääräyksissä on huomioitu tavoite 3. ja siinä erityisesti tarpeet ehkäistä melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvat ympäristö- ja terveyshaitat sekä varautuminen sään ääri-ilmiöihin ja tulviin, sillä rakentaminen on sijoitettu tulvavaara-alueiden ulkopuolelle.

Luontoselvityksen, arkeologisen selvityksen sekä voimassa olevaan kaavaan pohjautuvan maisema- ja kulttuuriympäristön selvityksen pohjalta on pystytty osoittamaan tavoitteen 4. vaateet huolehtia luonnon- ja kulttuuriympäristöistä kestäväällä tavalla. Kaavaratkaisussa on myös jätetty alueella maa- ja metsätalousvaltaisia yhtenäisiä alueita sekä virkistysalueiden ja reittien muodostamaa verkostoa, jotta taataan ekologisten yhteyksien säilyminen sekä virkistysalueiden riittävyys ja viheralueverkoston jatkuvuus. Maakuntakaavaselostuksessa (ehdotusvaihe) on tuotu esille, että tieverkon osalta ekologisten yhteyksien säilymisen toimenpiteenä voi olla eritasoon rakennettavat kulkuyhteydet, joita osayleiskaavassa on esitetty. Virkistysverkon kehittäminen edistää myös kevyenliikenteen mahdollisuuksia, mikä on osa tehokasta liikennejärjestelmää ja mahdollistaa kestävästä liikkumisesta.

Valtatie linjauksen muutostarve on huomioitu Pohjois-Lapin maakuntakaavoituksessa, jonka periaatteita ja määräyksiä tämä yleiskaava toteuttaa. Viranomaisneuvottelussa (1. viranomaisneuvottelu 29.10.2020) on todettu, että maakuntakaavan mukaista pääradan yhteystarvetta ei tarvinne tässä osayleiskaavassa osoittaa, koska toteutusajataulu on vielä epävarma ja maakuntakaavassa sijaintia ei ole tarkasteltu.

5.4.3 Vaihtoehtojen vertailu

Molemmat vaihtoehdot mukailevat maakuntakaavan selvitystyössä valittua vaihtoehtoa 2, mutta linjaus on hieman eri valtatie 5 osalta Savukoskentien pohjoispuolella. Savukoskentien eteläpuolella linjaus on molemmissa vaihtoehdoissa lähes sama.

Valtatiehen liittyy Sakatin yhdystien linjaus, joka poikkeaa hieman vaihtoehdoissa. Reitistöt ja tarvittavat valtatie alitukset pystytään osoittamaan molemmissa vaihtoehdoissa, moottorikelkkareitin linjauksessa on hieman eroa mutta erot eivät ole merkittäviä. Myös kevyenliikenteen sujuvat yhteydet ja jatkuminen pystytään varmistamaan molemmissa vaihtoehdoissa, vaikka linjauksessa onkin pieniä eroja.

Myöskin asemakaavoitettavat asuinalueet (AP) eroavat hieman toisistaan, mutta asemakaavoituksella on mahdollista suunnitella viihtyisiä alueita vaihtoehdosta riippumatta. Molemmissa vaihtoehdoissa asumista on mahdollista suunnitella Kitisen itärannalle suotuisaan ilmansuuntaan.

Seuraavassa on esitetty vaihtoehtojen keskeisiä eroja. Muita vaikutuksia on käsitelty kappaleessa 6.

Vertailutekijä	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2
<i>Tie- ja liikennetekniset ominaisuudet</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Päätien pituus 6 035 m • Maantietä 660 m • Katuja 955 m • Jk+pp tiet 3 365 m • Sillan pituus 195 m 	<ul style="list-style-type: none"> • Päätien pituus 5 823 m • Maantietä 660 m • Katuja 745 m • Jk+pp tiet 2 495 m • Sillan pituudet 170 m
<i>Melu</i>	Kaanaanmaan kohdalla uusi valtatie sijoittuu lähelle nykyistä asutusta. Voi edellyttää melusuojauksia.	Uusi tieyhteys sijoittuu kauemmas olemassa olevasta asutuksesta. Ei aiheuta meluhaittoja.
<i>Tielinjaus</i>	Valtatien 5 linjaus kulkee Savukoskentien pohjoispuolella Kaanaanmaan pohjoisosan asuinalueiden välittömässä läheisyydessä niiden itäpuolella. Valtatien 5 linjaus ennen Kitisen ylittävää siltaa kaartaa voimakkaammin. Linjaus mukailee maastonmuotoja.	Valtatien 5 linjaus kulkee Savukoskentien pohjoispuolella idempänä, kauempana Kaanaanmaan pohjoisosan asutuksesta Kuolpuvaaran etelärinteessä. Valtatien 5 linjaus on suoralinjaisempi eikä huomioi maastonmuotoja pohjoisosassa vaihtoehdon 1 kaltaisesti.

<i>Asuinalueet</i>	Kaanaanmaan olevan asuinalueen kaakkoispuolinen laajennus voidaan toteuttaa hieman pienempänä kuin vaihtoehdossa 2.	Uudet asuinalueet, jotka jatkavat rakennetta pohjoiseen, ovat molemmissa vaihtoehdoissa laajoja, Kaanaanmaan kaakkoispuolinen laajennus on hieman laajempi vaihtoehdossa 2.
<i>Virkistys</i>	Virkistysalue (VL) jää suppeammaksi, mutta Kuolpuvaaran etelärinne jää laajemmalta alueelta maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M), jossa myös virkistäytyminen sekä esimerkiksi keräily on mahdollista.	Virkistysalue (VL) voidaan toteuttaa laajana taajaman asumisen itäpuolella. Kuolpuvaaran etelärinteen metsäinen alue supistuu hieman, mutta ei merkittävästä huomioiden, että metsäalue jatkuu kaava-alueen itäpuolella.
<i>Luonnon-ympäristö</i>	Tielinjauksen ei ylitä Pörsiölämmelle laskevaa puroa eikä ole lähteiden ja puron valuma- tai muodostumisalueella.	Tielinjauksen läheisyydessä Kaanaanmaan itäpuolella on arvokas elinympäristö (puronotko) ja lähteitä. Tien toteutus voi vaikuttaa lähteiden ja puron valuma-alueeseen.

6 Yleiskaavan vaikutukset

6.1 Ympäristövaikutukset

6.1.1 Vaikutukset liikenteeseen

Valtatien 5 vieminen Kitisen itäpuolelle lyhentää pitkämatkaisen liikenteen matka-aikoja ohittaessaan Sodankylän keskustan valtatie 5 suunnalla. Lisäksi uusi tielinjaus mahdollistaa toimivat ja turvalliset liikenneyhteydet mahdolliselle Sakatin kaivokselle ja sen suuntaan. Uuden tielinjauksen myötä keskustan läpi ajava liikenne vähenee, sillä uusi tielinjaus mahdollistaa raskaalle liikenteelle ja mahdolliselle kaivosliikenteelle korkealuokkaisen tieyhteyden, ja osa läpikulku- ja raskaasta liikenteestä siirtyy käyttämään uutta tietä. Raskaan liikenteen kannalta uusi tielinjaus on hyvä vaihtoehto, sillä tien varrella on vähän yksityistieliittymiä ja muuta maankäyttöä.

Kitisen itäpuolen taajaman rakennetuilta alueilta on lyhyt yhteys uudelle tieyhteydelle.

Liikenneturvallisuus paranee läpimenevän liikenteen vähentyessä keskustassa. Jalankulun ja pyöräilyn turvallisuus paranee uusien yhteyksien johdosta. Jalankulun ja pyöräilyn yhteydet ja olosuhteet paranevat erityisesti Kaanaanmaan alueelta uuden Kitisen ylittävän jalankulku- ja pyöräily-yhteyden myötä.

Alikulkukäytävien rakentamisella turvataan virkistysreittien (moottorikelkkailu ja ulkoilu) toimivuus ja turvallisuus.

Uudella tielinjauksella ei ole oleellisia vaikutuksia joukkoliikenteen olosuhteisiin.

6.1.2 Vaikutukset kyläkuvaan, maisemaan ja rakennettuun ympäristöön

Kaava-alue on tieyhteyden osalta pitkälti rakentumatonta aluetta. Tierakentaminen hävittää metsän ja tuo alueelle avoimen ja meluisan ympäristön nykyisen talousmetsän tilalle. Vaikutus on kuitenkin paikallinen ja rajattu, tieyhteys sijoittuu vaihtoehdosta huolimatta taajaman yhteyteen ja maisemarakenteessa selänteen alaosaan eikä näy pitkälle kaukomaisemassa. Vaihtoehto 1 myötäilee maastoa, vaihtoehto 2 on suoralinjaisempi mikä näkyy erityisesti pohjoisosassa tultaessa sillalle. Tällä kohdin vaihtoehto 2 leikkaa kohouman korkeinta kohtaa.

Keskeinen maisemavaikutus tulee Kitisen ylittävästä sillasta. Kitisen länsiranta (Karjalammen alue) on maisemallisesti paikallisesti arvokasta aluetta, ja lisäksi silta näkyy paikoitellen Kelujoen ja Kitisen yhtymäkohtaan, joka on maiseman solmukohta. Alue on kuitenkin taajaman lähialuetta ja Kitinen on voimalaitosrakentamisen myötä rakennettua ympäristöä, joten maisemavaikutus ei liity täysin luonnontilaisen alueen muuttamiseen. Alue on jo ihmistoiminnan piirissä.

Sillan rakentaminen muuttaa nykyisen melko luonnontilaisen alueen rakennetuksi tieympäristöksi. Lisäksi sillan lähialueilla on olevien yleis- ja asemakaavojen myötä mahdollisuus toteuttaa rakentamista, mikä toteutuessaan myös muuttaisi alueen maisemaa ja toisi sen osaksi taajamaa. Silta on taajaman pohjoisosassa, mutta kuitenkin rakennetun alueen yhteydessä, ja ranta on nykyisin asukkaiden käytössä (ks. tämän selostuksen kansikuva). Sillan rakentamisen maisemavaikutusta ei pystytä poistamaan, mutta sillan korkeusaseman ja muotokielen kautta maisemavaikutukseen voidaan merkittävästi vaikuttaa. Silta voidaan hyvän suunnittelun myötä

toteuttaa osana taajamaa ja siitä voidaan tehdä yksi taajamamaiseman kohokohdistista. Kaavaehdotuksessa tullaan esittämään havainnekuvia sillasta.

Maisemavaikutusta on myös tienäkymät ja avautuva maisema sillalta. Tieympäristö rajataan erityisesti pohjoisosassa ympäröivällä asumisella asemakaavoituksen myötä, ja alueen rakentuessa näkymät myös siltaympäristössä avartuvat. Vaihtoehdon 1 lähimaisemaa rajaavat myös nykyiset asumisen alueet.

Taajaman kehittämiseen liittyvät uudet asuin- ja teollisuusrakentamisen sekä palvelujen alueet jatkavat ja täydentävät olevia alueita, eikä merkittäviä maisemavaikutuksia näiden osalta oleteta.

Arkeologisen inventoinnin mukaiset muinaisjäännekohteet jäävät muuttuvan maankäytön alueiden ulkopuolelle maa- ja metsätalousvaltaisille alueille, eli kaavaratkaisulla ei vaaranneta kohteiden säilymismahdollisuuksia. Yhtä rakennuspaikkaa Kelujoen suulla on rajattu uudelleen, jotta muinaisjäännekohteen säilyminen pystytään paremmin takaamaan. Muiden kohteiden osalle ei inventoinnissa ole katsottu tarvetta kaavamerkinnälle tai suoja-alueelle, eikä näitä huomioida kaavaratkaisussa. Kohteita ja niiden säilymistä on mahdollista vielä tarkastella asemakaavoituksen yhteydessä. Pitkälähti 2-kohteen pihapiirin läheiset kuopat jäävät todennäköisesti tierakentamisen alle.

Uusi tielinjaus ja reitistöt sekä uudet rakentamisen alueet sijoittuvat lähes täysin rakentamattomille metsäalueille jatkaen nykyistä taajamaa, joten kaavaratkaisulla ei katsota olevan merkittävää vaikutusta rakennettuun ympäristöön tai nykyiselle asutukselle. Uuden tien vuoksi joudutaan purkamaan yksi asumaton rakennus. Valtatien 5 linjauksen muutos voimassa olevaan kaavaan nähdessä vaikuttaa voimassa olevissa kaavoissa tiealueeksi varatun alueen ja sen lähialueiden kehittämisen mahdollisuuksiin. Tämä tulee kuitenkin suunnitella asemakaavan muutoksen myötä. Mahdolliset melusuojaukset voivat aiheuttaa maisemavaikutuksia joidenkin rakentamisen alueiden lähimaisemassa sekä tiemaisemassa.

6.1.3 Vaikutukset luontoon, maa- ja kallioperään, veteen ja ilmastoon

Kaava-alueella tai sen läheisyydessä ei ole Natura- tai luonnonsuojelualueita, luonnonsuojeluohjelmien kohteita tai linnustollisesti arvokkaita alueita (IBA, FINIBA, MAALI), luonnonsuojelulain mukaisia suojeltuja luontotyyppisiä, valtakunnallisesti arvokkaita kallio- tai moreenialueita, kivikoita, tuuli- ja rantakerrostumia eikä perinnemaisemakohteita. Alueella ei tiedetä olevan pilaantuneita maa-alueita. Alueella ei ole pohjavesialueita. Tielinjausvaihtoehdoissa pystytään huomioimaan myös muut luontoselvityksessä havaitut lajit (joita ei ole kaavakartalla esitetty suojelumerkinnöin).

Osayleiskaava-alueella Pörsiönjoen alueella on luonnontilaisia lähteitä (vesilain 2. luvun 11 §:n mukaisia suojeltuja vesiluontotyyppisiä), Kitisen itärannalla on luontokohde (korpi), jolla kasvaa lapinleikkiä (luonnonsuojelulain 42 §:n mukaan rauhoitettu ja luontodirektiivin liitteen IV (b) laji), uhanalaisuusluokitukseltaan silmälläpidettävää (NT) tai alueellisesti uhanalaista (RT) muuta kasvilajistoa sekä mahdollisia viitasammakolle sopivia kutupaikkoja (luontodirektiivin liitteen IV (a) laji, jonka esiintyminen selvitetään maastokaudella 2021). Valtatien 5 rakentaminen Kitisen yli vaatii sillan, jonka suunnitellulla sijaintipaikalla on viitasammakolle soveliaita esiintymispaikkoja. Siltayhteyden läheisyydessä on lapinleikkiesiintymä. Lapinleikki on herkkä kasvupaikan vesitasapainon muutoksille ja on olemassa riski, että tien rakentaminen esitetyille vaikuttaa

esiintymään. Molemmissa tielinjausvaihtoehdoissa sillan sijainti on sovitettu niin, että lapinleinikin esiintymät pystytään säilyttämään.

Viitasammakon osalta esiintyminen selvitetään kutuaikana keväällä 2021. Selvityksen tulosten pohjalta esitetään mahdolliset toimenpiteet.

Tien rakentamisella ei ole oleellisia vaikutuksia pohjaveteen eikä uusi siltayhteys vaikuta haitallisesti pintavesiin tai tulvaan. Kuolpuvaaran läheisyydessä on puro ja lähteitä. Tien rakentaminen näiden läheisyyteen voi vaikuttaa alueen vesiolosuhteisiin sekä lähteisiin. Vaikutus on todennäköisempi vaihtoehdossa 2, jossa tielinjaus on valuma- ja muodostumisalueella.

Valtatien 5 uusi linjaus lisää vaikutuksia kaava-alueella, mutta vähentää liikenteen negatiivisia vaikutuksia kirkonkylän keskustassa. Tieyhteyden muutos ei sinällään lisää tai vähennä liikenteen päästöjä eikä siten vaikuta ilmastoon.

6.2 Sosiaaliset vaikutukset

6.2.1 Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

Uusi tielinjaus selkeyttää Sodankylän taajaman yhdyskuntarakennetta valtatie 5 siirtyessä pois keskustasta. Valtatie 5 raskaan liikenteen siirtyminen pois nykyiseltä Kitisen sillalta vähentää liikenteestä johtuvia ongelmia esim. liikenneturvallisuuteen erityisesti Sodankylän kirkonkylän keskustassa. Valtatie 5 uusi linjaus vie liikennettä taajamarakenteen ulkopuolelle riittävässä määrin. Kunnan ja kaivoshankkeen kannalta parhaan linjauksen löytäminen on yksi kaavatyön päätavoitteista.

Uuden tieyhteyden myötä liikennemelulle ja muille liikenteen päästöille altistuvien asukkaiden määrä vähenee kirkonkylän ydinkeskustassa tieyhteyden ja sen osalta läpimenevän liikenteen siirtyessä pois keskustasta. Uusi tieyhteys voi edellyttää melusuojuuksia Kaanaanmaan kohdalla erityisesti vaihtoehdossa 1.

Sodankylän kunnan kokonaisväestön määrän ennustetaan laskevan, mutta kirkonkylän väestömäärä voi silti nousta. Osayleiskaavan muutoksella mahdollistetaan uusien asuinalueiden toteuttaminen kirkonkylän välittömään läheisyyteen. Asuinalueiden pinta-ala mahdollistaa samanlaisen väestönlisäyksen kuin voimassaolevakin osayleiskaava. Kelujoen suun rakennuspaikat säilyvät, mutta alueen voimakkaampaa kehittämistä asumiselle ei katsota tarpeelliseksi.

Alueiden kehittäminen asumiselle on mahdollista asemakaavoituksen kautta. Yhdyskuntateknisen huollon edellytykset on turvattu mm. kaukolämpöverkon kehittämisen mahdollistavalla ET-alueella.

Suunnittelualueella on kattava kevyenliikenteen verkosto, jonka kehittäminen on huomioitu osayleiskaavan muutoksessa. Myös olevat virkistysyhteydet säilytetään, ja niiden käytettävyys on huomioitu kaavamerkinnoissa, mm. valtatie 5 alitustarpeina. Raviradan alue on esitetty aiempaa laajempaan, jotta alueen tarkoituksenmukainen kehittäminen on jatkossa mahdollista.

6.2.2 Vaikutukset maa- ja metsätalouteen, yritystoimintaan ja palveluihin

Metsätalousalue supistuu tiealueen verran, mutta tällä ei ole suurta merkitystä alueen metsätaloudelle kokonaisuudessaan. Uusi tielinjaus ei sijoitu poronhoidon kannalta tärkeille alueille. Toisaalta täysin uusi tieyhteys taajamarakenteen reunalla lisää osaltaan eläinten kanssa kohtaamisten mahdollisuutta.

Uuden tielinjauksen yhteyteen on esitetty uutta teollisuusaluetta. Tämä mahdollistaa erityisesti valtatiehen 5 ja valtatiehen liikenteeseen tukeutuvan teollisuus- ja työpaikka-alueen kehittämisen irti muusta taajamarakenteesta. Alueelle voi tulla esimerkiksi logistiikkatoimintoja, joiden liittyminen valtatielle 5 ilman taajaman liikenneturvallisuusongelmia on taattu paremmin kuin nykyistä tielinjausta kehittämällä.

Alueen asutus tukeutuu palvelujen osalta kirkonkylän palvelurakenteeseen. Alueen mahdolliset palvelutarpeet tulee huomioida asemakaavoituksessa.

6.3 Taloudelliset vaikutukset

Valtatien rakentamiskustannukset kuuluvat valtiolle (ELY-keskukselle). Valtio ja kaivosyhtiö sopivat yhdystien rahoitusjärjestelyistä. Reitistöjen vaatimien alitusten ja reitistöjärjestelyjen kustannusjaosta sopivat valtio ja Sodankylän kunta. Sodankylän kunta kehittää asumisen alueita ja teollisuusaluetta asemakaavoituksen kautta, tästä on kunnalla myös taloudellinen vastuu. Sodankylän kunta vastaa myös virkistysreiteistä sekä asemakaava-alueiden kevyenliikenteen yhteyksistä. Valtatiehen 5 ja Savukoskentiehen nykyiset osat, jotka jäävät valtatiehen 5 uuden linjauksen länsipuolelle, muuttuvat yksityisteiksi (kaavakaduiksi), joiden ylläpito on jatkossa Sodankylän kunnan vastuulla.

Kelujen suun rakennuspaikat sekä Mantovaaran alueen rakentaminen on yksityisten maanomistajien vastuulla. Kemijoki Oy vastaa Kelukosken voimalaitoksen mahdollisista kehittämistarpeista.

6.4 Ympäristön häiriötekijät

Kaavaehdotusvaiheessa tarkastellaan valitun tielinjauksen mahdollisia meluvaikutuksia sekä suojaustarpeita aluevaraussuunnitelman tulosten kautta.

Lapin ympäristökeskus (nykyisin ELY) on tehnyt vuonna 2008 Kitisen tulvariskikartoituksen. Tiedot Kitisen tulvakorkeuksista perustuvat tähän kartoitukseen ja voimassa olevan yleiskaavan korkotietoihin (N60), jotka on muutettu N2000-järjestelmään. Kaavassa tulvauhka-alueena on esitetty keskimäärin kerran 100 vuodessa toistuvan tulvauhkan rajausta (HW 1/100).

Kelujärvi-Rajala -yleiskaavassa suunnittelualueen kohdalle merkityissä tulvakorkeusluvuissa havaittiin virhettä ja ristiriitaisuutta, joten suunnittelualueeseen sisältyvällä Kelujen lyhyehkällä osuudella on käytetty jokien yhtymäkohdassa olevaa Kitisen tulvakorkeuslukua.

Tulva-alueen rajausta on tarkennettu Maanmittauslaitoksen tuoreimman korkotietoaineiston mukaisesti lokakuussa 2020.

7 Yleiskaavan toteuttaminen

7.1 Detaljikaavoitus, muu suunnittelu ja toteuttamistoimenpiteet

Kaavassa määritetyt uudet asuinrakentamisen alueet (AP-alueet), kaukolämmölle varattu alue (ET), uudet teollisuus- ja työpaikka-alueet (T) ja palvelujen ja hallinnon alue (P-1) sekä näihin liittyvät virkistysalueet (VL, VU-1) on tarkoitus toteuttaa asemakaavoittamalla. Osa alueista on jo asemakaavoitettu, ja voidaan toteuttaa niiden pohjalta. Voimassa olevan kaavan tielinjauksen alueelle tulee laatia asemakaavan muutos.

A-1 -alueen rakentamispaine on vähäinen, ja alueen rakennushankkeet tulee toteuttaa suunnittelutarveratkaisuun perustuen. Mikäli alueelle on tulossa useampia rakennushankkeita, kunta voi tehdä alueellisen suunnittelutarveratkaisun. Kelujoen suun ranta-alueen rakennuspaikoille voidaan myöntää rakennuslupa tämän osayleiskaavan perusteella.

Tieyhteyden toteuttaminen tehdään osayleiskaavaan liittyvän aluevarausuunnitelman pohjalta laadittavan tiesuunnitelman kautta. Reitistöjen alitukset toteutetaan tieyhteyden toteutuksen yhteydessä.

8 Suunnittelun vaiheet

29.1.2019 §36	Kaavatyön käynnistäminen, kunnanhallitus
5.5.2020	Kaavatyön aloituspalaveri: kunta ja kaavakonsultti
15.5.2020	Suunnittelun yhteensovittamiskokous: VT5 ja yhdysteiden suunnittelu, Sakatin OYK, kirkonkylän oyk muutos sekä Sakatin YVA
3.6.2020	kaavaneuvottelu Lapin ELY-keskuksen kanssa
17.8.2020	Vireilletuloilmoitus
24.8.2020	Osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtäville
14.9.2020	Suunnittelun yhteensovittamiskokous: VT5 ja yhdysteiden suunnittelu, Sakatin OYK, kirkonkylän oyk muutos sekä Sakatin YVA
29.10.2020	1. viranomaisneuvottelu
4.12.2020	ELY-neuvottelu, vt5 aluevarausuunnitelma ja lapinleinikki
22.1.2020	viranomaistyöneuvottelu, yhteistyössä Sakatin osayleiskaavoituksen kanssa